

สารการเรียนรู้ธรรม

กลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ความสำคัญรายสาระการเรียนรู้ธรรม

สารการเรียนรู้ธรรม ธรรม แปลตามตัวอักษรว่า “สภาพที่ทรงไว้” หมายถึง สภาพที่มีอยู่ตามความเป็นจริงและสามารถทรงผู้ปฏิบัติธรรมไว้ไม่ให้ตกไปสู่ที่ชั่ว เป็นวิชาที่มุ่งศึกษาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและนำไปเป็นหลักยึดในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องดีงาม อันจะนำความสุขสงบให้บังเกิดขึ้นแก่ชีวิตตนเองและสังคมส่วนรวม **ธรรมวิจารณ์** เป็นธรรมที่มีเนื้อหาหลักลืออธิบายธรรมโดยปรมัตตเทศนา มุ่งให้นักเรียนได้รู้และเข้าใจปรมัตตธรรมอย่างถ่องแท้ทั้งที่เป็นปริยัติและปฏิบัติเหมาะแก่การตีความธรรมหรือแก้ปัญหาธรรมโดยปรมัตตเทศนา คือมุ่งความจริงอันเป็นที่สุด

สารการเรียนรู้ธรรม เป็นสารการเรียนรู้เพิ่มเติม กลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสารที่สามารถจะทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามหลักธรรมจนเกิดเป็นนิสัยและนำไปใช้ประโยชน์ในงานสังคมและกิจของสงฆ์ เป็นสารการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนฝึกอบรมตนเองทั้งกาย วาจา และใจ ให้เรียบร้อยตลอดถึงเป็นผู้มีวัตรปฏิบัติดีมีการสำรวมอันควรแก่ฐานานุกรม

ธรรมชาติหรือลักษณะเฉพาะของสารการเรียนรู้ธรรม

กลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กันและมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อมเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆ ไว้ ดังนี้

พระพุทธศาสนา มีแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม การนำหลักธรรมไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขนั้น จัดเป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาดตนเองอยู่เสมอรวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

คำสอนของพระพุทธเจ้าเรียกว่า พระธรรม ได้รวบรวมไว้เป็นพระไตรปิฎกมีศัพท์เฉพาะที่ต้องทำความเข้าใจเรียกว่า ศัพท์ทางพระพุทธศาสนา พระไตรปิฎกบรรจุหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักธรรมบางข้อได้รับการเรียบเรียงเป็นพุทธศาสนสุภาษิตเพื่อเป็นคติสอนใจ ธรรมจึงเป็นวิธีนำหลักธรรมมาปฏิบัติ ก็คือการบริหารจัดการและเจริญปัญญา

ดังนั้น สารการเรียนรู้ธรรม จึงมีลักษณะเฉพาะที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีค่านิยมที่ดีงาม มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา และมุ่งเน้นให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

วิสัยทัศน์สารการเรียนรู้ธรรม

นักเรียนเป็นผู้มีความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม ตลอดถึงค่านิยมตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เข้าใจในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาถ่ายทอดความคิด และแนวปฏิบัติไปยังสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ ตลอดถึงใช้หลักธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อและการดำรงชีวิตได้ถูกต้อง

พันธกิจสารการเรียนรู้ธรรม

สารการเรียนรู้ธรรม เป็นการศึกษาที่มุ่งให้พระภิกษุสามเณรพัฒนาตนเองประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมเป็นศาสนทายาทที่ดีและนำความรู้จากการศึกษาไปพัฒนาศาสนา สังคม โดยมุ่งปลูกฝังให้พระภิกษุสามเณรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

๑. มุ่งให้นักเรียนเห็นคุณค่าของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและยินดีที่จะปฏิบัติตามในฐานะเป็นศาสนทายาท
๒. มุ่งให้นักเรียนสามารถเผยแผ่หลักธรรมที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาของบุคคลและสังคม
๓. มุ่งให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง
๔. มุ่งให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและความเคารพเลื่อมใสในพระรัตนตรัยอันเป็นหลักชัยแห่งพระพุทธศาสนา

เป้าหมายหรือความคาดหวังของสารการเรียนรู้ธรรม

การจัดการเรียนการสอนสารการเรียนรู้ธรรม เป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ มีความคาดหวังว่า เมื่อนักเรียนเรียนสารการเรียนรู้ธรรมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายแล้ว นักเรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อสารการเรียนรู้ธรรม ดังนี้

๑. เข้าใจในความหมายและแนวปฏิบัติอันหลากหลายของธรรมในทางพระพุทธศาสนา
๒. สามารถถ่ายทอดความคิดและแนวปฏิบัติไปสู่สังคมไทยได้อย่างสร้างสรรค์
๓. สามารถใช้หลักธรรมแสวงหาความรู้ในการประพฤติปฏิบัติตนสำหรับการดำเนินชีวิตแห่งความเป็นสมณसारูป
๔. เพื่อการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสารการเรียนรู้ธรรม

๑. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและความเคารพเลื่อมใสในพระรัตนตรัย
๒. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมชั้นปัญญาภูมิ
๓. นักเรียนเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา และธำรงรักษาไว้ในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ เป็นบ่อเกิดวัฒนธรรมไทย เป็นมรดกอันสำคัญยิ่งของชาติ
๔. นักเรียนเห็นคุณค่าของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและยินดีปฏิบัติตามในฐานะเป็นศาสน

ทายาทที่ดี

๕. นักเรียนสามารถเผยแผ่หลักธรรมที่เหมาะสมกับสภาพและปัญหาของบุคคล สังคมและประเทศชาติ

๖. นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ และหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ธรรม

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น มีศรัทธา ที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

คุณภาพผู้เรียน

สารการเรียนรู้ธรรม เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสารการเรียนรู้เพิ่มเติม ที่ให้นักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้องศึกษาตั้งแต่ระดับ ๒ ถึงระดับ ๓ มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมให้มีความรู้ มีทักษะ และกระบวนการในฐานะเป็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ (ระดับ ๓) นักเรียนจะมีคุณภาพ ดังนี้

- มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรม มีศรัทธาที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา มีความยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต
- มีจิตสำนึกในการใช้หลักธรรมคำสอนเพื่อส่งเสริมความสงบสุขในสังคม สามารถนำหลักธรรมไปใช้ในการแก้ปัญหาสังคมตลอดถึงปฏิบัติธรรมเพื่อความพ้นทุกข์
- มีการพัฒนาตนเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักธรรม มีค่านิยมอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์
- มีศรัทธามั่นคง และสามารถดำรงตนอย่างถูกต้องเหมาะสมตามหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา
- เกิดความมั่นใจในการดำเนินชีวิตประจำวันและสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น มีศรัทธา ที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔	ม.๔/๑ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ฉักกะ หมวด ๖	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ฉักกะ หมวด ๖ - อภิญญา ๖ - อภิสฐาน ๖ - จริต ๖ - ธรรมคุณ ๖ - ปิยรูป สาทรูป หมวดละหก ๑๐ หมวด - สวรรค์ ๖
	ม.๔/๒ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ สัตตกะ หมวด ๗	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ สัตตกะ หมวด ๗ - อนุสัย ๗ - เมถุนสังโยค ๗ - วิญญาณฐิติ ๗ - วิสุทธิ ๗

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
	ม.๔/๓ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ อัญญกะ หมวด ๘	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ อัญญกะ หมวด ๘ - อริยบุคคล ๘ - อวิชา ๘ - วิชา ๘ - สมบัติ ๘
	ม.๔/๔ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ นวกะ หมวด ๙	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ นวกะ หมวด ๙ - อนุปปพวิหาร ๙ - พุทธคุณ ๙ - โลกุตตรธรรม ๙ - วิปัสสนาญาณ ๙ - สังฆคุณ ๙ - สัตตาวาส ๙
	ม.๔/๕ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทสกะ หมวด ๑๐	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทสกะ หมวด ๑๐ - อันตคาหิกทิณฺฐิ ๑๐ - ทศพลญาณ ๑๐ - บารมี ๑๐ - มิจฉัตตะ ๑๐ - สัมมัตตะ ๑๐ - สังโยชน์ ๑๐ - สัญญา ๑๐ - สัทธรรม ๑๐
	ม.๔/๖ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ เอกาทสกะ หมวด ๑๑	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ เอกาทสกะ หมวด ๑๑ - ปัจจยาการ ๑๑
	ม.๔/๗ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทวาทสกะ หมวด ๑๒	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทวาทสกะ หมวด ๑๒ - กรรม ๑๒
	ม.๔/๘ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ เตรสกะ หมวด ๑๓	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ เตรสกะ หมวด ๑๓ - ธุดงค์ ๑๓
	ม.๔/๙ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปันณรสกะ หมวด ๑๔	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปันณรสกะ หมวด ๑๔ - จรณะ ๑๔

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
	ม.๔/๑๐ รู้และเข้าใจหลักการเขียนเรียงความแก่กระทู้ธรรมนักธรรมชั้นโท	เรียงความแก่กระทู้ธรรมนักธรรมชั้นโท - ความหมายของเรียงความแก่กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก่กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก่กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก่กระทู้ธรรม - กระทู้สุภาษิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย - ปมาทวรรค หมวดประมาณ - ปาปวรรค หมวดบาป - ปุคคลวรรค หมวดบุคคล - ปัญญวรรค หมวดปัญญา - มัจจุวรรค หมวดความตาย - วาทวรรค หมวดวาจา - วิริยวรรค หมวดความเพียร - สัททวรรค หมวดศรัทธา - ศีลวรรค หมวดศีล - เสวนาวรรค หมวดคบหา
ม.๕	ม.๕/๑ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิจารณ์ส่วนปรมัตถปฏิบัติ	ธรรมวิจารณ์ส่วนปรมัตถปฏิบัติ ๑. นิพพิทา ความหน่าย ๒. วิราคะ ความสิ้นกำหนัด ๓. วิมุตติ ความหลุดพ้น ๔. วิสุทธิ ความหมดจด ๕. สันติ ความสงบ ๖. นิพพาน ความดับทุกข์
	ม.๕/๒ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิจารณ์ส่วนสังสารวัฏ	ธรรมวิจารณ์ส่วนสังสารวัฏ คติ ๒ ๑. ทุกคติ ๒. สุขคติ
	ม.๕/๓ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในส่วนสมถกัมมัฏฐานและพระพุทธานุภาพ	สมถกัมมัฏฐานและพระพุทธานุภาพ - ความหมายของกัมมัฏฐาน - ความสำคัญของกัมมัฏฐาน - ความหมายของสมถกัมมัฏฐาน

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
		- ความหมายของสมถภาวนา - เหตุที่ต้องฝึกอบรมจิตให้เป็นสมาธิ ๑. หัวใจสมถกัมมัฏฐาน - นิ वर्ณ ๕ - หัวใจสมถกัมมัฏฐาน แก่นิ वर्ณครอบงำ - นิ वर्ณ ๕ สงเคราะห์เข้าในจริต - กัมมัฏฐานอันเป็นที่สบาย - ฌาน ๒ - ความหมายขององค์ธรรมในรูปฌาน ๔ - องค์ฌานที่เป็นคู่ปรับกับนิ वर्ณ ๕ ๒. สมถภาวนา - ธรรมอันเป็นที่ตั้งของอารมณ์สมถภาวนา - สติปัฏฐาน ๔ - อารมณ์สมถกัมมัฏฐาน ๔๐ - จริต ๖ - กัมมัฏฐานอันเป็นที่สบายแก่จริต - นิ มิ ต ๓ - การเจริญสมถกัมมัฏฐาน ๓ ระดับ - สมาธิ ๓ ระดับ - ฌานสมาบัติ ๒ - ประโยชน์ของการเจริญสมถภาวนา ๓. พระพุทธรูปคุณกถา - พระพุทธรูปส่วนอัฐตสมบัตติ - พระพุทธรูปส่วนปรหิตสมบัตติ - ความหมายของพระพุทธรูปคุณกถา - พระพุทธรูปคุณโดยย่อ ๒ - พระพุทธรูปคุณ ๓ - พระพุทธรูปคุณโดยย่อ ๒ (อีกนัยหนึ่ง) - พระพุทธรูปคุณ ๙ - อธิบายพระพุทธรูปคุณบพว่า อรห - อธิบายพระพุทธรูปคุณบพว่า สมมาสมพุทโ - อธิบายพระพุทธรูปคุณบพว่า วิชชาจรณสมปนโน - อธิบายพระพุทธรูปคุณบพว่า สุคโต

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
		- อธิบายพระพุทธรูปว่า โลกวิน - อธิบายพระพุทธรูปว่า อนุตตโร ปุริสทมมสารถิ - อธิบายพระพุทธรูปว่า สดธา เทวมนุสสานิ - อธิบายพระพุทธรูปว่า พุทโธ - อธิบายพระพุทธรูปว่า ภควา
	ม.๕/๔ รู้และเข้าใจหลักการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมนักธรรมชั้นเอก	เรียงความแก้กระทู้ธรรมนักธรรมชั้นเอก - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - กระทู้สุภาษิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย - อัตตวรรค หมวดตน - อัปมาทวรรค หมวดไม่ประมาณ - กัมมวรรค หมวดกรรม - กิเลสวรรค หมวดกิเลส - ขันตีวรรค หมวดความอดทน - จิตตวรรค หมวดจิต - ทานวรรค หมวดทาน - ธัมมวรรค หมวดธรรม - ปภินณวรรค หมวดเบ็ดเตล็ด - ปัญญาวรรค หมวดปัญญา
ม.๖	ม.๖/๑ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในวิปัสสนากัมมัฏฐาน	วิปัสสนากัมมัฏฐาน - ความหมายของวิปัสสนา - ผู้เจริญวิปัสสนากัมมัฏฐานพึงรู้จักธรรม ๓ - ลักษณะ กิจ ผล เหตุและวิภาคของวิปัสสนา - วิธีเจริญวิปัสสนา (ตามนัยพระบาลี) - วิธีเจริญวิปัสสนา (ตามนัยอรรถกถา) - ปัจจเวกขณญาณ ๕ - อานิสงส์การเจริญวิปัสสนา
	ม.๖/๒ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในวิปัสสนาสกถา	วิปัสสนาสกถา - ความหมายของวิปัสสนาสกถา

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
		- ความเป็นมาของวิปัสสนา - วิปัสสนา ๓ - วิปัสสนา ๔ - ธรรมที่เป็นเครื่องถอนวิปัสสนา
	ม.๖/๓ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในมหาสติปัฏฐานสูตร	มหาสติปัฏฐานสูตร - ความหมายมหาสติปัฏฐาน - การเจริญสติปัฏฐานเพื่อผล ๕ อย่าง - ผู้เจริญสติปัฏฐานพึงประกอบด้วยคุณธรรม ๓ - มหาสติปัฏฐาน ๔ - อานิสงส์การเจริญสติปัฏฐาน ๔
	ม.๖/๔ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในคิริมานนทสูตร	คิริมานนทสูตร - สัญญา ๑๐ - อารมณ์ ๑๖ ชั้น ในการเจริญอานาปานสติ
	ม.๖/๕ รู้และเข้าใจหลักการเขียนเรียงความแก่กรรมนักรมณชั้นเอก	เรียงความแก่กรรมนักรมณชั้นเอก - ความหมายของเรียงความแก่กรรม - ทำนองเรียงความแก่กรรม - หลักเกณฑ์แต่งกรรม - หลักสำหรับอธิบายกรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก่กรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก่กรรม - กรรมที่สุภชาติที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย ปมาทวรรค หมวดประมาณ ปาปวรรค หมวดบาป ปุคคลวรรค หมวดบุคคล ปัญญวรรค หมวดปัญญา มัจจุวรรค หมวดความตาย วาทวรรค หมวดวาจา วิริยวรรค หมวดความเพียร สัททวรรค หมวดศรัทธา ศีลวรรค หมวดศีล เสวนาวรรค หมวดคบหา

หมายเหตุ : ระดับเป้าหมายตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

รู้ - จำ - เข้าใจ - อธิบาย - วิเคราะห์ - สังเคราะห์ - ประเมินค่า

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
สาระการเรียนรู้ธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

สาระ	ชั้น	ชื่อสาระ	รหัสสาระ	หน่วยกิต	จำนวนชั่วโมง			ภาคเรียน
					สัปดาห์	ภาคเรียน	ปี	
เพิ่มเติม	ม.๔	ธรรม	ส๓๑๒๑๑	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๑
	ม.๔	ธรรม	ส๓๑๒๑๒	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๒
	ม.๕	ธรรม	ส๓๒๒๑๓	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๑
	ม.๕	ธรรม	ส๓๒๒๑๔	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๒
	ม.๖	ธรรม	ส๓๓๒๑๕	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๑
	ม.๖	ธรรม	ส๓๓๒๑๖	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๒

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ธรรม

รหัสสาระ ส๓๑๒๑๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่อง อภิญญา ๖ อภิฐาน ๖ จริต ๖ ธรรมคุณ ๖ ปิยรูป สาทรูป หมวดละหก ๑๐ หมวด สวรรค์ ๖ อนุสัย ๗ เมถุนสังโยค ๗ วิญญานฐิติ ๗ วิสุทธิ ๗ อริยบุคคล ๘ อวิชชา ๘ วิชชา ๘ สมาบัติ ๘ อนุปปพวิหาร ๙ พุทธคุณ ๙ โลกุตตรธรรม ๙ วิปัสสนาญาณ ๙ สังฆคุณ ๙ สัตตาวาส ๙

ศึกษาความสำคัญของหลักการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมนักธรรมชั้นโท เกี่ยวกับความหมายของ เรียงความแก้กระทู้ธรรม ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม และกระทู้สุภาษิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย ปมาทวรรค หมวดประมาณ, ปาปวรรค หมวดบาป, ปุคคลวรรค หมวดบุคคล, ปญญวรรค หมวดบุญ, มัจจุวรรค หมวดความตาย, วาจาวรรค หมวดวาจา, วิริยวรรค หมวดความเพียร, สัทธาวรรค หมวดศรัทธา, สีลวรรค หมวดศีล, เสวนาวรรค หมวดคบหา

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการ อ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและ ครอบครัว นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัย และ ค่านิยมที่เหมาะสมสมณสาธิต

รหัสตัวชี้วัด รวม ๕ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๔/๑ ม.๔/๒ ม.๔/๓ ม.๔/๔ ม.๔/๑๐

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ธรรม

รหัสสาระ ส๓๑๒๑๒ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่อง อังคคาหิกทิฎฐิ ๑๐ ทศพลญาณ ๑๐ บารมี ๑๐ มิจฉัตตะ ๑๐ สัมมัตตะ ๑๐ สังโยชน์ ๑๐ สัณญญา ๑๐ สัทธรรม ๑๐ ปัจจัยการ ๑๑ กรรม ๑๒ ฤตุงค์ ๑๓ จรณะ ๑๕

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการ อ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและ ครอบครัว นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัย และ ค่านิยมที่เหมาะสมสมณสาธิต

รหัสตัวชี้วัด รวม ๕ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๔/๕ ม.๔/๖ ม.๔/๗ ม.๔/๘ ม.๔/๙

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ธรรม

รหัสสาระ ส๓๒๒๑๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่อง ธรรมวิจารณ์ส่วนปรมาตมปฏิบัติ ได้แก่ นิพพิทา ความหน่าย วิราคะ ความสิ้นกำหนด วิมุตติ ความหลุดพ้น วิสุทธิ ความหมดจด สันติ ความสงบ นิพพาน ความดับทุกข์ ธรรมวิจารณ์ส่วนสังสารวัฏ ได้แก่ คติ ๒ คือ ทุกคติ สุกคติ

ศึกษาความสำคัญของหลักการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมนักธรรมชั้นเอก เกี่ยวกับความหมายของ เรียงความแก้กระทู้ธรรม ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม และกระทู้สุภาษิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย อัตตวรค หมวดตน, อัปมาทวรค หมวดไม่ประมาณ, กัมมวรค หมวดกรรม, กิเลสวรค หมวดกิเลส, ขันติวรค หมวดอดทน, จิตตวรค หมวดจิต, ทานวรค หมวดทาน, อัมมวรค หมวดธรรม, ปกิณณการค หมวดเบ็ดเตล็ด, ปัญญาวรค หมวดปัญญา

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการ อ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัว นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัย และค่านิยมที่เหมาะสมสมณสาธิต

รหัสตัวชี้วัด รวม ๔ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๕/๑ ม.๕/๒ ม.๕/๔

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ธรรม

รหัสสาระ ส๓๒๒๑๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่อง สมถกัมมัฏฐานและพระพุทธคุณภา ความหมายของกัมมัฏฐาน ความสำคัญของกัมมัฏฐาน ความหมายของสมถกัมมัฏฐาน ความหมายของสมถภาวนา เหตุที่ต้องฝึกอบรมจิตให้เป็นสมาธิ

หัวใจสมถกัมมัฏฐาน ได้แก่ นิรณ ๕ หัวใจสมถกัมมัฏฐานแก่นิรณครอบงำ นิรณ ๕ สงเคราะห์เข้าในจิต กัมมัฏฐานอันเป็นที่สบาย ฌาน ๒ ความหมายขององค์ธรรมในรูปฌาน ๔ องค์ฌานที่เป็นคู่ปรับกับนิรณ ๕

สมถภาวนา ได้แก่ ธรรมอันเป็นที่ตั้งของอารมณ์สมถภาวนา สติปัฏฐาน ๔ อารมณ์สมถกัมมัฏฐาน ๔๐ จริต ๖ กัมมัฏฐานอันเป็นที่สบายแก่จริต นิमित ๓ การเจริญสมถกัมมัฏฐาน ๓ ระดับ สมาธิ ๓ ระดับ ฌานสมาบัติ ๒ ประโยชน์ของการเจริญสมถภาวนา

พระพุทธคุณกถา ได้แก่ พระพุทธคุณส่วนอดีตสมบัติ พระพุทธคุณส่วนปรতিสมบัติ ความหมายของ พระพุทธคุณกถา พระพุทธคุณโดยย่อ ๒ พระพุทธคุณ ๓ พระพุทธคุณโดยย่อ ๒ (อีกนัยหนึ่ง) พระพุทธคุณ ๙ อธิบายพระพุทธคุณบทว่า อรหํ อธิบายพระพุทธคุณบทว่า สมมาสมพุทโธ อธิบายพระพุทธคุณบทว่า วิชชา จรณสมปนโน อธิบายพระพุทธคุณบทว่า สุขโต อธิบายพระพุทธคุณบทว่า โลกวิทู อธิบายพระพุทธคุณบทว่า อนุตตโร ปุริสทมมสารถิ อธิบายพระพุทธคุณบทว่า สตถา เทวมนุสสานิ อธิบายพระพุทธคุณบทว่า พุทโธ อธิบาย พระพุทธคุณบทว่า ภควา

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการ อ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความ เข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและ ครอบครัว นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัย และ ค่านิยมที่เหมาะสมสมณสาธูป

รหัสตัวชีวิต รวม ๑ ตัวชีวิต/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๕/๓

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ธรรม

รหัสสาระ ส๓๓๒๑๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่อง วิปัสสนากัมมัฏฐาน ความหมายของ วิปัสสนา ผู้เจริญวิปัสสนากัมมัฏฐานพึงรู้จักธรรม ๓ ลักษณะ กิจ ผล เหตุและวิภาคของวิปัสสนา วิธีเจริญวิปัสสนา (ตามนัยพระบาลี) วิธีเจริญวิปัสสนา (ตามนัยอรรถกถา) ปัจจเวกชนญาณ ๕ อานิสงส์การเจริญวิปัสสนา วิปัลลาส กถา ความหมายของวิปัลลาส ความเป็นมาของวิปัลลาสกถา วิปัลลาส ๓ วิปัลลาส ๔ ธรรมที่เป็นเครื่องถอน วิปัลลาส

ศึกษาความสำคัญของหลักการเขียนเรียงความแก่กระทุ้ธรรมนักระทุ้ธรรมชั้นเอก เกี่ยวกับความหมายของ เรียงความแก่กระทุ้ธรรม ทำนองเรียงความแก่กระทุ้ธรรม หลักเกณฑ์แต่งกระทุ้ธรรม หลักสำหรับอธิบายกระทุ้ธรรม รูปแบบการแต่งเรียงความแก่กระทุ้ธรรม ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก่กระทุ้ธรรม และกระทุ้สุภาษิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย ปมาทวรรค หมวดประมาณ, ปาปวรรค หมวดบาป, ปุคคลวรรค หมวดบุคคล, ปุญญวรรค หมวดบุญ, มัจจุวรรค หมวดความตาย, วาจาวรรค หมวดวาจา, วิริยวรรค หมวดความเพียร, สัทธาวรรค หมวดศรัทธา, สีลวรรค หมวดศีล, เสวนาวรรค หมวดคบหา

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม สร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัว นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัย และค่านิยมที่เหมาะสมสมณสาธิต

รหัสตัวชี้วัด รวม ๒ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๖/๑ ม.๖/๒ ม.๖/๕

คำอธิบายรายละเอียดการเรียนรู้ธรรม

รหัสสาระ ส๓๓๒๑๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่อง มหาสติปัฏฐานสูตร ความหมายมหาสติปัฏฐาน การเจริญสติปัฏฐานเพื่อผล ๕ อย่าง ผู้เจริญสติปัฏฐานพึงประกอบด้วยคุณธรรม ๓ มหาสติปัฏฐาน ๔ อานิสสการเจริญสติปัฏฐาน ๔ ศิริมานนสูตร สัณญา ๑๐ อารมณ ๑๖ ชั้น ในการเจริญอานาปานสติ

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิดและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา การดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัว นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัย และค่านิยมที่เหมาะสมสมณสาธิต

รหัสตัวชี้วัด รวม ๓ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๖/๓ ม.๖/๔

แบบวิเคราะห์คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖)

สาระการเรียนรู้ธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น มีศรัทธา ที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๔/๑ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาคปริเฉทที่ ๒ ฉักกะ หมวด ๖	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ฉักกะ หมวด ๖ - อภิญญา ๖ - อภิธาน ๖ - จริต ๖ - ธรรมคุณ ๖ - ปิยรูป สาดรูป หมวดละหก ๑๐ หมวด - สวรรค์ ๖	กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อุปมา-อุปไมย (การ เปรียบเทียบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ปุจฉา-วิสัชนา (การถาม- ตอบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย ๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน ๗. รักความเป็นไทย
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๔/๒ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาคปริเฉทที่ ๒ สัตตกะ หมวด ๗	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ สัตตกะ หมวด ๗ - อนุสัย ๗ - เมถุนสังโยค ๗ - วิญญานฐิติ ๗ - วิสุทธิ ๗	ธรรมสากัจฉา (การ สนทนา) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อริยสัจ ๔ (กำหนด ปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป)	๘. มีจิตสาธารณะ ๙. สถานศึกษาเพิ่มเติม ๑๐. ฯลฯ
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๔/๓ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาคปริเฉทที่ ๒ อัญญกะ หมวด ๘	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ อัญญกะ หมวด ๘ - อริยบุคคล ๘ - อวิชา ๘ - วิชา ๘ - สมาบัติ ๘	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหา ถูกต้อง) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ พหุสูต (ฟังมากๆ, เขียน มากๆ, ถามมากๆ, คิด วิเคราะห์มากๆ)	
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๔/๔ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาคปริเฉทที่ ๒ นวกะ หมวด ๙	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ นวกะ หมวด ๙ - อนุพัพพวิหาร ๙ - พุทธคุณ ๙ - โลกุตรธรรม ๙ - วิปัสสนาญาณ ๙	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ โยนิโสมนสิการ (การทำไว้ ในใจโดยแยกกาย, การใช้ ความคิดอย่างถูกวิธี)	

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
	- สังฆคุณ ๙ - สัตตवास ๙	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (สร้างศรัทธาและวิจิตรให้กับผู้เรียน) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบอิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอาใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรองก่อนนำไปใช้) - การปฏิบัติงานกลุ่ม - การสร้างความคิดรวบยอด - การฝึกกระบวนการอ่านคิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบที่สอดคล้องกับปัญหา - อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม)	
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๔/๕ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาคปริเฉทที่ ๒ ทสกะ หมวด ๑๐	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทสกะ หมวด ๑๐ - อันตคาหิกทิกฐิ ๑๐ - ทศพลญาณ ๑๐ - บารมี ๑๐ - มิจฉิตตะ ๑๐ - สัมมัตตะ ๑๐ - สังโยชน ๑๐ - สัญญา ๑๐ - สัทธรรม ๑๐		
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๔/๖ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาคปริเฉทที่ ๒ เอกาทสกะ หมวด ๑๑	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ เอกาทสกะ หมวด ๑๑ - ปัจจยาการ ๑๑		
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๔/๗ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาคปริเฉทที่ ๒ ทวาทสกะ หมวด ๑๒	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทวาทส กะ หมวด ๑๒ - กรรม ๑๒		
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๔/๘ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาคปริเฉทที่ ๒ เตรสกะ หมวด ๑๓	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ เตรสกะ หมวด ๑๓ - ธุดงค์ ๑๓	 ฯลฯ	
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๔/๙ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาคปริเฉทที่ ๒ ปณณรสกะ หมวด ๑๕	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปณณ รสกะ หมวด ๑๕ - จรณะ ๑๕		
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๔/๑๐ รู้ และเข้าใจหลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท	เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้		

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
	ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - กระทู้สุภาสิตที่ควรท่องจำประกอบด้วย ปมาทวรรค หมวดประมาณ ปาปวรรค หมวดบาป ปุคคลวรรค หมวดบุคคล ปุญญวรรค หมวดบุญ มัจจุวรรค หมวดความตาย วาจวรรค หมวดวาจา วิริยวรรค หมวดความเพียร สัทธวรรค หมวดศรัทธา สีลวรรค หมวดศีล เสวนาวรรค หมวดคบหา		

หมายเหตุ : ในช่องทักษะ/กระบวนการ และช่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาสามารถกำหนดเองได้ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน และคุณลักษณะที่สถานศึกษาพึงประสงค์

แบบวิเคราะห์คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖)
สาระการเรียนรู้ธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น มีศรัทธา
ที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๕/๑ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิจารณ์ ส่วน ปร มัตถ ปฏิบัติ	ธรรมวิจารณ์ ส่วน ปร มัตถ ปฏิบัติ ๑. นิพพิทา ความหน่าย ๒. วิราคะ ความสิ้นกำหนด ๓. วิมุตติ ความหลุดพ้น ๔. วิสุทธิ ความหมดจด ๕. สันติ ความสงบ ๖. นิพพาน ความดับทุกข์	กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อุปมา-อุปไมย (การ เปรียบเทียบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ปุจฉา-วิสัชนา (การถาม- ตอบ)	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย ๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๕/๒ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิจารณ์ส่วนสังสารวัฏ	ธรรมวิจารณ์ส่วนสังสารวัฏ คติ ๒ ๑. ทศคติ ๒. สุตคติ	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ธรรมสากัจฉา (การสนทนา) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหา ถูกต้อง) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ พหุสูต (ฟังมากๆ, เขียน มากๆ, ถามมากๆ, คิด วิเคราะห์มากๆ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ โยนิโสมนสิการ (การทำไว้ ในใจโดยแยกกาย, การใช้ ความคิดอย่างถูกวิธี) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ โยนิโสมนสิการ (สร้าง ศรัทธาและวิคิดให้กับ ผู้เรียน) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่ เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่ เรียนรู้, มุ่งมั่นและเอา ใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อน นำไปใช้) - การปฏิบัติงานกลุ่ม - การสร้างความคิดรวบยอด - การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อ ความ - การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบ ที่ สอดคล้องกับปัญหา	๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ ๙. สถานศึกษาเพิ่มเติม ๑๐. ฯลฯ
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๕/๓ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในสมถ กัมมัฏฐาน และ พระ พุทธคุณกถา	สมถกัมมัฏฐานและ พระพุทธคุณกถา - ความหมายของกัมมัฏฐาน - ความสำคัญของกัมมัฏฐาน - ความหมายของสมถ กัมมัฏฐาน - ความหมายของสมถภาวนา - เหตุที่ต้องฝึกอบรมจิตให้เป็น สมาธิ ๑. หัวใจสมถกัมมัฏฐาน - นิรณ ๕ - หัวใจสมถกัมมัฏฐานแก้ นิรณครอบงำ - นิรณ ๕ สงเคราะห์เข้าใน จริต - กัมมัฏฐานอันเป็นที่สบาย - ฌาน ๒ - ความหมายขององค์ธรรม ในรูปฌาน ๔ - องค์ฌานที่เป็นคู่ปรับกับ นิรณ ๕ ๒. สมถภาวนา - ธรรมอันเป็นที่ตั้งของ อารมณ์สมถภาวนา - สติปัฏฐาน ๔ - อารมณ์สมถกัมมัฏฐาน ๔๐ - จริต ๖ - กัมมัฏฐานอันเป็นที่สบาย แก้จริต - นิमित ๓ - การเจริญสมถกัมมัฏฐาน ๓ ระดับ	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ พหุสูต (ฟังมากๆ, เขียน มากๆ, ถามมากๆ, คิด วิเคราะห์มากๆ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ โยนิโสมนสิการ (การทำไว้ ในใจโดยแยกกาย, การใช้ ความคิดอย่างถูกวิธี) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ โยนิโสมนสิการ (สร้าง ศรัทธาและวิคิดให้กับ ผู้เรียน) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่ เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่ เรียนรู้, มุ่งมั่นและเอา ใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อน นำไปใช้) - การปฏิบัติงานกลุ่ม - การสร้างความคิดรวบยอด - การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อ ความ - การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบ ที่ สอดคล้องกับปัญหา	

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
	- สมภาติ ๓ ระดับ - ฌานสมาบัติ ๒ - ประโยชน์ของการเจริญสมาธิภาวนา ๓. พระพุทธรูปคุณกถา - พระพุทธรูปคุณส่วนอัฐตสมาบัติ - พระพุทธรูปคุณส่วนปรหิตสมาบัติ - ความหมายของพระพุทธรูปคุณกถา - พระพุทธรูปคุณโดยย่อ ๒ - พระพุทธรูปคุณ ๓ - พระพุทธรูปคุณโดยย่อ ๒ (อิกนัยหนึ่ง) - พระพุทธรูปคุณ ๔ - อธิบายพระพุทธรูปคุณบพว่าอรหิ - อธิบายพระพุทธรูปคุณบพว่าสมมาสมพุทโธ - อธิบายพระพุทธรูปคุณบพว่าวิซุชาจรณสมปนโน - อธิบายพระพุทธรูปคุณบพว่าสุคโต - อธิบายพระพุทธรูปคุณบพว่าโลกวิทู - อธิบายพระพุทธรูปคุณบพว่าอนุตตโร ปุริสมมสารถิ - อธิบายพระพุทธรูปคุณบพว่าสตุถา เทวมานุสสานิ - อธิบายพระพุทธรูปคุณบพว่าพุทโธ - อธิบายพระพุทธรูปคุณบพว่าภควา	- อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม) - ฯลฯ	
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๕/๔ รู้และเข้าใจหลักการเขียน เรียงความแก่กระทุ้ธรรม	เรียงความแก่กระทุ้ธรรมนักระทุ้ธรรม ชั้นเอก - ความหมายของเรียงความแก่		

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
นักธรรมชั้นเอก	กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - กระทู้สุภาษิตที่ควรท่องจำประกอบด้วย อัตตวรรค หมวดตน อปมาทวรรค หมวดไม่ประมาท กัมมวรรค หมวดกรรม กิเลสวรรค หมวดกิเลส ขันติวรรค หมวดอดทน จิตตวรรค หมวดจิต ทานวรรค หมวดทาน ฌัมมวรรค หมวดธรรม ปกิณณกวรรค หมวดเบ็ดเตล็ด ปัญญาวรรค หมวดปัญญา		

หมายเหตุ : ในช่องทักษะ/กระบวนการ และช่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาสามารถกำหนดเองได้ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน และคุณลักษณะที่สถานศึกษาพึงประสงค์

แบบวิเคราะห์คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖)
สารการเรียนรู้ธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น มีศรัทธา
 ที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๖/๑ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทศาสนาใน วิปัสสนากัมมัฐาน	วิปัสสนากัมมัฐาน - ความหมายของวิปัสสนา - ผู้เจริญวิปัสสนากัมมัฐาน พึงรู้จักธรรม ๓ - ลักษณะ กิจ ผล เหตุและ วิภาคของวิปัสสนา - วิธีเจริญวิปัสสนา (ตามนัย พระบาลี) - วิธีเจริญวิปัสสนา (ตามนัย อรรถกถา) - ปัจจเวกขณญาณ ๕ - อานิสงส์การเจริญวิปัสสนา	กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อุปมา-อุปไมย (การ เปรียบเทียบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ปุจฉา-วิสัชนา (การถาม- ตอบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบธรรม สากัจฉา (การสนทนา) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหา ถูกต้อง) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ พหุสูต (ฟังมากๆ, เขียน มากๆ, ถามมากๆ, คิด วิเคราะห์มากๆ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ โยนิโสมนสิการ (การทำไว้ใน ใจโดยแยกกาย, การใช้	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย ๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน ๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ ๙. สถานศึกษาเพิ่มเติม ๑๐. ฯลฯ
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๖/๒ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในวิปัส สนา กถา	วิปัสสนากถา - ความหมายของวิปัสสนา - ความเป็นมาของวิปัสสนา กถา - วิปัสสนา ๓ - วิปัสสนา ๔ - ธรรมที่เป็นเครื่องถอน วิปัสสนา		
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๖/๓ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในมหาสติ ปัฏฐานสูตร	มหาสติปัฏฐานสูตร - ความหมายมหาสติปัฏฐาน - การเจริญสติปัฏฐานเพื่อผล ๕ อย่าง - ผู้เจริญสติปัฏฐานพึง		

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
	ประกอบด้วยคุณธรรม ๓ - มหาสติปัฏฐาน ๔ - อานิสงส์การเจริญ สติปัฏฐาน ๔	ความคิดอย่างถูกวิธี) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ โยนิโสมนสิการ (สร้าง ศรัทธาและวิธีคิดให้กับ ผู้เรียน)	
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๖/๔ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในคัมภีร์ นทสูตร	คัมภีร์นทสูตร - สัญญา ๑๐ - อารมณ์ ๑๖ ชั้น ในการ เจริญอานาปานสติ	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่ เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่ เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอา ใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อน นำไปใช้)	
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๖/๔ รู้และเข้าใจหลักการเขียน เรียงความแก่กระทัธรรม นักธรรมชั้นเอก	เรียงความแก่กระทัธรรม นักเรียนชั้นเอก - ความหมายของเรียงความ แก่กระทัธรรม - ทำนองเรียงความแก่กระทั ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทัธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทั ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความ แก่กระทัธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความ แก่กระทัธรรม - กระทัสุภาษิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย ปมาทวรรค หมวดประมาณ ปาปวรรค หมวดบาป ปุคคลวรรค หมวดบุคคล ปัญญวรรค หมวดปัญญา มัจจุวรรค หมวดความตาย วาจาวรรค หมวดวาจา วิริยวรรค หมวดความเพียร สัทธาวรรค หมวดศรัทธา ศีลวรรค หมวดศีล เสวนาวรรค หมวดคบหา	- การปฏิบัติงานกลุ่ม - การสร้างความคิดรวบยอด - การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบ ที่ สอดคล้องกับปัญหา - อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม) - ฯลฯ	

หมายเหตุ : ในช่องทักษะ/กระบวนการ และช่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาสามารถกำหนดเองได้ตาม
ความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน และคุณลักษณะที่สถานศึกษาพึงประสงค์

หน่วยการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

ลำดับที่	มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้
๑	ส ๑.๑ ม.๔/๑	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ฉักกะ หมวด ๖
๒	ส ๑.๑ ม.๔/๒	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ สัตตกะ หมวด ๗
๓	ส ๑.๑ ม.๔/๓	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ อัญญกะ หมวด ๘
๔	ส ๑.๑ ม.๔/๔	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ นวกะ หมวด ๙
๕	ส ๑.๑ ม.๔/๕	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทสกะ หมวด ๑๐
๖	ส ๑.๑ ม.๔/๖	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ เอกาทสกะ หมวด ๑๑
๗	ส ๑.๑ ม.๔/๗	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทวาทสกะ หมวด ๑๒
๘	ส ๑.๑ ม.๔/๘	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ เตรสกะ หมวด ๑๓
๙	ส ๑.๑ ม.๔/๙	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปันณรสกะ หมวด ๑๔
๑๐	ส ๑.๑ ม.๔/๑๐	เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท
รวม ๑๐ หน่วยการเรียนรู้ จำนวน ๑๐ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้		

หน่วยการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ลำดับที่	มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้
๑	ส ๑.๑ ม.๕/๑	ธรรมวิจารณ์ส่วนปรมัตถปฏิบัติ
๒	ส ๑.๑ ม.๕/๒	ธรรมวิจารณ์ส่วนสังสารวัฏ

๓	ส ๑.๑ ม.๒/๓	สมถกัมมัฏฐานและพระพุทธานุภาพ
๔	ส ๑.๑ ม.๒/๔	เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นเอก
รวม ๔ หน่วยการเรียนรู้ จำนวน ๔ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้		

หน่วยการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ลำดับที่	มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้
๑	ส ๑.๑ ม.๖/๑	วิปัสสนากัมมัฏฐาน
๒	ส ๑.๑ ม.๖/๒	วิปัสสาสนา
๓	ส ๑.๑ ม.๖/๓	มหาสติปัฏฐานสูตร
๔	ส ๑.๑ ม.๖/๔	คิริमानนทสูตร
๕	ส ๑.๑ ม.๖/๕	เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นเอก
รวม ๕ หน่วยการเรียนรู้ จำนวน ๕ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้		

โครงสร้างสารการเรียนรู้ธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๒.๐ หน่วยกิต เวลา ๘๐ ชั่วโมง (ภาคเรียนที่ ๑ และ ๒)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ฉกัษะ หมวด ๖	ส ๑.๑ ม.๔/๑	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ฉกัษะ หมวด ๖ - อภิญญา ๖ - อภิธาน ๖ - จริต ๖ - ธรรมคุณ ๖ - สวรรค์ ๖	๑๘	๒๒
๒	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ สัตตะกะ หมวด ๗	ส ๑.๑ ม.๔/๒	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่	๑๘	๒๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			๒ สัตตกะ หมวด ๗ - อนุสัย ๗ - เมถุนสังโยค ๗ - วิญญานฐิติ ๗ - วิสุทธิ ๗		
๓	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ อัฐกัฏะ หมวด ๘	ส ๑.๑ ม.๔/๓	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ อัฐกัฏะ หมวด ๘ - อริยบุคคล ๘ - อวิชชา ๘ - วิชชา ๘ - สมบัติ ๘	๑๘	๒๒
๔	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ นวกะ หมวด ๙	ส ๑.๑ ม.๔/๔	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ นวกะ หมวด ๙ - อนุปปพวิหาร ๙ - พุทธคุณ ๙ - โลกุตตรธรรม ๙ - วิปัสสนาญาณ ๙ - สังฆคุณ ๙ - สัตตาวาส ๙	๒๐	๒๔
๕	เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท	ส ๑.๑ ม.๔/๑๐	ศึกษาความสำคัญของหลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ธรรมนักธรรมชั้นโท - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ ธรรม - กระดาษสุภาพที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย ปมาทวรรค หมวดประมาท ปาปวรรค หมวดบาป ปุกุศลวรรค หมวดบุคคล	๖	๑๐

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			ปัญญวรรค หมวดบุญ มัจจุวรรค หมวดความตาย วาจาวรรค หมวดวาจา วิริยวรรค หมวดความเพียร สัทธาวรรค หมวดศรัทธา ศีลวรรค หมวดศีล เสวนาวรรค หมวดคบหา		
รวมภาคเรียนที่ ๑				๔๐	๑๐๐

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทสกะ หมวด ๑๐	ส ๑.๑ ม.๔/๕	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทสกะ หมวด ๑๐ - อันตคาหิกทิฏฐิ ๑๐ - ทศพลญาณ ๑๐ - บารมี ๑๐ - มิจฉัตตะ ๑๐ - สัมมัตตะ ๑๐ - สังโยชน์ ๑๐ - สัณญา ๑๐ - สัทธรรม ๑๐	๒๐	๕๐
๒	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ เอกาทสกะ หมวด ๑๑	ส ๑.๑ ม.๔/๖	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ เอกาทสกะ หมวด ๑๑ - ปัจจยการ ๑๑	๔	๑๐
๓	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทวาทสกะ หมวด ๑๒	ส ๑.๑ ม.๔/๗	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทวาทสกะ หมวด ๑๒ - กรรม ๑๒	๔	๑๐
๔	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ เตรสกะ หมวด ๑๓	ส ๑.๑ ม.๔/๘	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ เตรสกะ หมวด ๑๓ - อุดงค์ ๑๓	๖	๑๕
๕	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปิ่นนรสกะ หมวด ๑๔	ส ๑.๑ ม.๔/๙	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปิ่นนรสกะ หมวด ๑๔	๖	๑๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			๒ ปัณณรสกะ หมวด ๑๕ - จรณะ ๑๕		
รวมภาคเรียนที่ ๒				๔๐	๑๐๐

หมายเหตุ : ในช่องจำนวนเวลา/ชั่วโมง และช่องน้ำหนักคะแนน สถานศึกษาสามารถกำหนดได้
ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน แต่ไม่เกินจำนวนชั่วโมงและน้ำหนักคะแนนที่หน่วยกิตกำหนด
ในภาคการศึกษานั้นๆ

โครงสร้างสารการเรียนรู้ธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๒.๐ หน่วยกิต เวลา ๘๐ ชั่วโมง (ภาคเรียนที่ ๑ และ ๒)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	ธรรมวิจารณ์ส่วน ปรมัตถปฏิบัติ	ส ๑.๑ ม.๕/๑	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิจารณ์ส่วน ปรมัตถปฏิบัติ ๑. นิพพิทา ความหน่าย ๒. วิราคะ ความสิ้นกำหนด ๓. วิมุตติ ความหลุดพ้น ๔. วิสุทธิ ความหมดจด ๕. สันติ ความสงบ ๖. นิพพาน ความดับทุกข์	๑๖	๔๐
๒	ธรรมวิจารณ์ส่วน สังสารวัฏ	ส ๑.๑ ม.๕/๒	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิจารณ์ส่วน สังสารวัฏ คติ ๒ ๑. ทุกคติ ๒. สุขคติ	๑๘	๕๐
๓	เรียงความแก้กระทู้ ธรรมนักรัตนชั้นเอก	ส ๑.๑ ม.๕/๔	ศึกษาความสำคัญของหลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ธรรมนักรัตนชั้นเอก - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ ธรรม - กระทู้สุภาษิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย อรรถวรรค หมวดตน อุปมาทวารค หมวดไม่ประมาท	๖	๑๐

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			กัมมวรรค หมวดกรรม กิลีสวรรค หมวดกิเลส ขันตีวรรค หมวดอดทน จิตตวรรค หมวดจิต ทานวรรค หมวดทาน ธัมมวรรค หมวดธรรม ปภินณวรรค หมวดเบ็ดเตล็ด ปัญญาวรรค หมวดปัญญา		
รวมภาคเรียนที่ ๑				๕๐	๑๐๐

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	สมถกัมมัฏฐานและ พระพุทธานุภาพ	ส ๑.๑ ม.๕/๓	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในสมถกัมมัฏฐานและ พระพุทธานุภาพ - ความหมายของกัมมัฏฐาน - ความสำคัญของกัมมัฏฐาน - ความหมายของสมถกัมมัฏฐาน - ความหมายของสมถภาวนา - เหตุที่ต้องฝึกอบรมจิตให้เป็นสมาธิ ๑. หัวใจสมถกัมมัฏฐาน - นิ वर्ณ ๕ - หัวใจสมถกัมมัฏฐานแก่นิ वर्ณ ครอบงำ - นิ वर्ณ ๕ สงเคราะห์เข้าในจิต - กัมมัฏฐานอันเป็นที่สบาย - ฌาน ๒ - ความหมายขององค์ธรรมในรูปฌาน ๔ - องค์ฌานที่เป็นคู่ปรับกับนิ वर्ณ ๕ ๒. สมถภาวนา - ธรรมอันเป็นที่ตั้งของอารมณ์สมถ ภาวนา - สติปัฏฐาน ๔ - อารมณ์สมถกัมมัฏฐาน ๔๐ - จริต ๖ - กัมมัฏฐานอันเป็นที่สบายแก่จริต	๕๐ 	๑๐๐

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- นิमित ๓ - การเจริญสมถกัมมัฏฐาน ๓ ระดับ - สมาธิ ๓ ระดับ - ฌานสมาบัติ ๒ - ประโยชน์ของการเจริญสมถภาวนา ๓. พระพุทธรูปคุณงาม - พระพุทธรูปคุณส่วนอดีตสมมติ - พระพุทธรูปคุณส่วนปรกติสมมติ - ความหมายของพระพุทธรูปคุณงาม - พระพุทธรูปคุณโดยย่อ ๒ - พระพุทธรูปคุณ ๓ - พระพุทธรูปคุณโดยย่อ ๒ (อีกนัยหนึ่ง) - พระพุทธรูปคุณ ๔ - อธิบายพระพุทธรูปคุณบวว่า อรหิ - อธิบายพระพุทธรูปคุณบวว่า สมมาสมพุทโธ - อธิบายพระพุทธรูปคุณบวว่า วิชชาจรรณสมปนโน - อธิบายพระพุทธรูปคุณบวว่า สุกโต - อธิบายพระพุทธรูปคุณบวว่า โลกวิทู - อธิบายพระพุทธรูปคุณบวว่า อนุตตรโร - อธิบายพระพุทธรูปคุณบวว่า ปุริสทมมสารถิ - อธิบายพระพุทธรูปคุณบวว่า สตถา - อธิบายพระพุทธรูปคุณบวว่า เทวมนุสสานิ - อธิบายพระพุทธรูปคุณบวว่า พุทโธ - อธิบายพระพุทธรูปคุณบวว่า ภควา		
รวมภาคเรียนที่ ๒				๔๐	๑๐๐

หมายเหตุ : ในช่องจำนวนเวลา/ชั่วโมง และช่องน้ำหนักคะแนน สถานศึกษาสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน แต่ไม่เกินจำนวนชั่วโมงและน้ำหนักคะแนนที่หน่วยกิตกำหนดในภาคการศึกษานั้นๆ

โครงสร้างสารการเรียนรู้ธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๒.๐ หน่วยกิต เวลา ๘๐ ชั่วโมง (ภาคเรียนที่ ๑ และ ๒)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	วิปัสสนากัมมัฏฐาน	ส ๑.๑ ม.๖/๑	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในวิปัสสนากัมมัฏฐาน - ความหมายของวิปัสสนา - ผู้เจริญวิปัสสนากัมมัฏฐานพึงรู้จัก ธรรม ๓ - ลักษณะ กิจ ผล เหตุและวิภาคของ วิปัสสนา - วิธีเจริญวิปัสสนา (ตามนัยพระบาลี)	๒๔	๖๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- วิธีเจริญวิปัสสนา (ตามนัยอรรถกถา) - ปัจจเวกขณญาณ ๕ - อานิสงส์การเจริญวิปัสสนา		
๒	วิปัสสากถา	ส ๑.๑ ม.๖/๒	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในวิปัสสากถา - ความหมายของวิปัสสากถา - ความเป็นมาของวิปัสสากถา - วิปัสสากถา ๓ - วิปัสสากถา ๔ - ธรรมที่เป็นเครื่องถอนวิปัสสากถา	๑๐	๒๕
๓	เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นเอก	ส ๑.๑ ม.๖/๕	ศึกษาความสำคัญของหลักการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมนักธรรมชั้นเอก - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - กระทู้สุภาษิตที่ควรท่องจำประกอบด้วย ปมาทวรรค หมวดประมาณ ปาปวรรค หมวดบาป ปุคคลวรรค หมวดบุคคล ปัญญวรรค หมวดบุญ มัจจุวรรค หมวดความตาย วาจวรรค หมวดวาจา วิริยวรรค หมวดความเพียร สัททวรรค หมวดศรัทธา สีลวรรค หมวดศีล เสวนาวรรค หมวดคบหา	๖	๑๐
รวมภาคเรียนที่ ๑				๔๐	๑๐๐

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	มหาสติปัฏฐานสูตร	ส ๑.๑ ม.๖/๓	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในมหาสติปัฏฐานสูตร - ความหมายมหาสติปัฏฐาน - การเจริญสติปัฏฐานเพื่อผล ๕ อย่าง - ผู้เจริญสติปัฏฐานพึงประกอบด้วย คุณธรรม ๓ - มหาสติปัฏฐาน ๔ - อานิสงส์การเจริญสติปัฏฐาน ๔	๒๔	๖๕
๒	คิริมานนทสูตร	ส ๑.๑ ม.๖/๔	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในคิริมานนทสูตร - สัญญา ๑๐ - อารมณ ๑๖ ชั้น ในการเจริญ อานาปานสติ	๑๖	๓๕
รวมภาคเรียนที่ ๒				๔๐	๑๐๐

หมายเหตุ : ในช่องจำนวนเวลา/ชั่วโมง และช่องน้ำหนักคะแนน สถานศึกษาสามารถกำหนดได้
ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน แต่ไม่เกินจำนวนชั่วโมงและน้ำหนักคะแนนที่หน่วยกิตกำหนด
ในภาคการศึกษานั้นๆ

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๔/๑ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ฉักกะ หมวด ๖

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ฉักกะ หมวด ๖ - อภิญญา ๖ - อภิญฐาน ๖ - จริต ๖ - ธรรมคุณ ๖ - ปิยรูป สาทรูป หมวดละหก ๑๐ หมวด - สวรรค์ ๖	ชิ้นงาน (ใบความรู้) ได้แก่ - งานเขียน/บทความ เช่น เรียงความ จดหมาย โคลง กลอน การบรรยาย การเขียนตอบ ฯลฯ - ภาพ/แผนภูมิ เช่น แผนผัง แผนภูมิ วาดภาพ กราฟ ตาราง ฯลฯ - สิ่งประดิษฐ์ เช่น งานประดิษฐ์ งานแสดงนิทรรศการ หุ่นจำลอง ฯลฯ ภาระงาน (ใบงาน) ได้แก่ - การพูด/รายงานปากเปล่า เช่น การท่อง การอ่าน กล่าวรายงาน เขียนรายงาน ได้วาที นำเสนอ สัมภาษณ์ บทบาทสมมุติ ฯลฯ	ประเด็นประเมิน เช่น - หลักธรรมคำสอนในธรรมวิภาคทุกะ หมวด ๒ - ใบงาน - ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน - สนทนาซักถาม อภิปราย สรุปองค์ความรู้ เกณฑ์ประเมิน เช่น - ประเมินพฤติกรรม - ประเมินใบงาน - ประเมินผลงาน - ตอบข้อซักถามได้ - ทดสอบหลังเรียน เครื่องมือประเมิน เช่น - แบบทดสอบก่อนเรียน - แบบประเมินใบงาน - แบบประเมินผลงาน - แบบสังเกต	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสอนพุทธวิธี ๙ รูปแบบ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติงานกลุ่ม - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอด - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการฝึกการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการอื่นๆ (ตามความเหมาะสม)	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ฉักกะ หมวด ๖ ๑๘ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๔/๒ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ สัตตกะ หมวด ๗

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ สัตตกะ หมวด ๗ - อนุสัย ๗ - เมถุนสังโยค ๗ - วิญญาณฐิติ ๗ - วิสุทธิ ๗				ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ สัตตกะ หมวด ๗ ๑๘ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๔/๓ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ อรรถกะ หมวด ๘

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ อรรถกะ หมวด ๘ - อริยบุคคล ๘ - อวิชชา ๘ - วิชชา ๘ - สมบัติ ๘				ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ อรรถกะ หมวด ๘ ๑๘ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๔/๔ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ นวกะ หมวด ๔

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ นวกะ หมวด ๔ - อนุปพพิหาร ๔ - พุทธคุณ ๔ - โลกุตตรธรรม ๔				ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ นวกะ หมวด ๔ ๒๐ ชั่วโมง

- วิปัสสนาญาณ ๙ - สังฆคุณ ๙ - สัตตาวาส ๙				
--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๔/๕ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทสกะ หมวด ๑๐

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒				ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทสกะ หมวด ๑๐

ทสกะ หมวด ๑๐ - อันตคาหิกทฎฐิ ๑๐ - ทศพลญาณ ๑๐ - บารมี ๑๐ - มิจฉัตตะ ๑๐ - สัมมัตตะ ๑๐ - สังโยชน์ ๑๐ - สัญญา ๑๐ - สัทธรรม ๑๐				๒๐ ชั่วโมง
---	--	--	--	--------------------------------

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๔/๖ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ เอกาทสกะ หมวด ๑๑

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ เอ กาทสกะ หมวด ๑๑ - ปัจจยาการ ๑๑				ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ เอกาทสกะ หมวด ๑๑ ๔ ชั่วโมง

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔**

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๔/๗ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทวาทสกะ หมวด ๑๒

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทวาทสกะ หมวด ๑๒ - กรรม ๑๒				ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทวาทสกะ หมวด ๑๒ ๔ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๔/๘ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ เตรสกะ หมวด ๑๓

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	กิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ เ ตรสกะ หมวด ๑๓ - อุดงค์ ๑๓				ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ เตรสกะ หมวด ๑๓ ๖ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๔/๙ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปัณณรสกะ หมวด ๑๕

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปัณณรสกะ หมวด ๑๕ - จรณะ ๑๕				ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปัณณรสกะ หมวด ๑๕ ๖ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๔/๑๐ รู้และเข้าใจหลักการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ธรรมนักธรรมชั้นโท - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม				เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท ๖ ชั่วโมง

- รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - กระทำสุภาษิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย ปมาทวรรค หมวดปมาท ปาปวรรค หมวดบาป ปุกคลวรรค หมวดบุคคล ปัญญวรรค หมวดบุญ มัจจุวรรค หมวดความตาย วาจาวรรค หมวดวาจา วิริยวรรค หมวดความเพียร สัทธาวรรค หมวดศรัทธา ศีลวรรค หมวดศีล เสนาาวรรค หมวดคบหา				
--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๕/๑ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิจารณ์ส่วนปรมัตถปฏิบัติ

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิจารณ์ส่วนปรมัตถ	ชิ้นงาน (ใบความรู้) ได้แก่ - งานเขียน / บทความ เช่น	ประเด็นประเมิน เช่น - หลักธรรมคำสอนในธรรมวิภาค	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสอน	ธรรมวิจารณ์ ส่วน ปรมัตถปฏิบัติ

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ปฏิบัติ ๑. นิพพิทา ความหน่าย ๒. วิราคะ ความสิ้นกำหนด ๓. วิมุตติ ความหลุดพ้น ๔. วิสุทธิ ความหมดจด ๕. สันติ ความสงบ ๖. นิพพาน ความดับทุกข์	เรียงความ จดหมาย โคลง กลอน การบรรยาย การเขียน ตอบ ฯลฯ - ภาพ/แผนภูมิ เช่น แผนผัง แผนภูมิ วาดภาพ กราฟ ตาราง ฯลฯ - สิ่งประดิษฐ์ เช่น งานประดิษฐ์ งานแสดงนิทรรศการ หุ่นจำลอง ฯลฯ ภาระงาน (ใบงาน) ได้แก่ - การพูด/รายงานปากเปล่า เช่น การท่อง การอ่าน กล่าวรายงาน เขียนรายงาน ใต้วาที นำเสนอ สัมภาษณ์ บทบาทสมมุติ ฯลฯ	ทุกะ หมวด ๒ - ใบงาน - ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน - สนทนาซักถาม อภิปราย สรุปองค์ ความรู้ เกณฑ์ประเมิน เช่น - ประเมินพฤติกรรม - ประเมินใบงาน - ประเมินผลงาน - ตอบข้อซักถามได้ - ทดสอบหลังเรียน เครื่องมือประเมิน เช่น - แบบทดสอบก่อนเรียน - แบบประเมินใบงาน - แบบประเมินผลงาน - แบบสังเกต	พุทธวิธี ๙ รูปแบบ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ ปฏิบัติงานกลุ่ม - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิด รวบยอด - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการฝึก การอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ แก้ปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้าง คำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการอื่นๆ (ตามความเหมาะสม)	๑๖ ชั่วโมง

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕**

มาตรฐานการเรียนรู้ **ส ๑.๑** รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๕/๒ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิจารณ์ส่วนสังสารวัฏ
สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิจารณ์ส่วน สังสารวัฏ คติ ๒ ๑. ทุคติ ๒. สุขคติ				ธรรมวิจารณ์ส่วน สังสารวัฏ ๑๘ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๕/๓ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในสมถกัมมัฏฐานและพระพุทธานุภาพ

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในสมถกัมมัฏฐานและพระพุทธานุภาพ - ความหมายของกัมมัฏฐาน - ความสำคัญของกัมมัฏฐาน - ความหมายของสมถกัมมัฏฐาน - ความหมายของสมถภาวนา - เหตุที่ต้องฝึกอบรมจิตให้เป็นสมาธิ ๑. หัวใจสมถกัมมัฏฐาน - นิ वर्ณ ๕ - หัวใจสมถกัมมัฏฐานแก่นิ वर्ณครอบงำ - นิ वर्ณ ๕ สงเคราะห์เข้าในจิต - กัมมัฏฐานอันเป็นที่สบาย - ฌาน ๒				สมถกัมมัฏฐานและพระพุทธานุภาพ ๔๐ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
- ความหมายขององค์ธรรมในรูปฌาน ๔ - องค์ฌานที่เป็นคู่ปรับกับนิรโรค ๕ ๒. สมถภาวนา - ธรรมอันเป็นที่ตั้งของอารมณ์สมถภาวนา - สติปัฏฐาน ๔ - อารมณ์สมถกัมมัฏฐาน ๔๐ - จริต ๖ - กัมมัฏฐานอันเป็นที่สบายแก่จริต - นิमित ๓ - การเจริญสมถกัมมัฏฐาน ๓ ระดับ - สมาธิ ๓ ระดับ - ฌานสมาบัติ ๒ - ประโยชน์ของการเจริญสมถภาวนา ๓. พระพุทธรูปคุณกถา - พระพุทธรูปคุณส่วนอัตตสมบัติ - พระพุทธรูปคุณส่วนปรหิตสมบัติ - ความหมายของพระพุทธรูปคุณกถา - พระพุทธรูปคุณโดยย่อ ๒ - พระพุทธรูปคุณ ๓ - พระพุทธรูปคุณโดยย่อ ๒ (อีกนัยหนึ่ง) - พระพุทธรูปคุณ ๙ - อธิบายพระพุทธรูปคุณบว่า อรหิ - อธิบายพระพุทธรูปคุณบว่า				

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
สมมาสมพุทโธ - อธิบายพระพุทธรูปว่า วิชชาจรณสมปन्नโน - อธิบายพระพุทธรูปว่า สุกโต - อธิบายพระพุทธรูปว่า โลกวิทู - อธิบายพระพุทธรูปว่า อนุตตโรปุริสทมมสารถิ - อธิบายพระพุทธรูปว่า สตถาเทวมานุสสานิ - อธิบายพระพุทธรูปว่า พุทโธ - อธิบายพระพุทธรูปว่า ภควา				

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๕/๔ รู้และเข้าใจหลักการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นเอก

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมนักธรรมชั้นเอก - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ธรรม				เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นเอก

- ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - กระทำสุภาษิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย อิตตวรรค หมวดตน อัปมาทวรรค หมวดไม่ประมาท กัมมวรรค หมวดกรรม กิเลสวรรค หมวดกิเลส ขันตีวรรค หมวดอดทน จิตตวรรค หมวดจิต ทานวรรค หมวดทาน อัมมวรรค หมวดธรรม ปภินณการวรรค หมวดเบ็ดเตล็ด ปัญญาวรรค หมวดปัญญา				๖ ชั่วโมง
---	--	--	--	-------------------------------

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๖/๑ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในวิปัสสนากัมมัฏฐาน

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	กิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในวิปัสสนากัมมัฏฐาน - ความหมายของวิปัสสนา - ผู้เจริญวิปัสสนากัมมัฏฐานพึงรู้จักธรรม ๓ - ลักษณะ กิจ ผล เหตุและวิภาคของวิปัสสนา - วิธีเจริญวิปัสสนา (ตามนัยพระบาลี) - วิธีเจริญวิปัสสนา (ตามนัยอรรถกถา) - ปัจจเวกชนญาณ ๕ - อานิสงส์การเจริญวิปัสสนา	ชิ้นงาน (ใบความรู้) ได้แก่ - งานเขียน / บทความ เช่น เรียงความ จดหมาย โคลงกลอน การบรรยาย การเขียนตอบ ฯลฯ - ภาพ/แผนภูมิ เช่น แผนผัง แผนภูมิ วาดภาพ กราฟ ตาราง ฯลฯ - สิ่งประดิษฐ์ เช่น งานประดิษฐ์ งานแสดงนิทรรศการ หุ่นจำลอง ฯลฯ ภาระงาน (ใบงาน) ได้แก่ - การพูด/รายงานปากเปล่า เช่น การท่อง การอ่าน กล่าวรายงาน เขียนรายงาน ได้ว่าที่ นำเสนอ สัมภาษณ์ บทบาทสมมุติ ฯลฯ	ประเด็นประเมิน เช่น - หลักธรรมคำสอนในธรรมวิภาค ทุกะ หมวด ๒ - ใบงาน - ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน - สนทนาซักถาม อภิปราย สรุปองค์ความรู้ เกณฑ์ประเมิน เช่น - ประเมินพฤติกรรม - ประเมินใบงาน - ประเมินผลงาน - ตอบข้อซักถามได้ - ทดสอบหลังเรียน เครื่องมือประเมิน เช่น - แบบทดสอบก่อนเรียน - แบบประเมินใบงาน - แบบประเมินผลงาน - แบบสังเกต	กิจกรรมการเรียนรู้ เช่น - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสอนพุทธวิธี ๙ รูปแบบ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติงานกลุ่ม - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอด - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการฝึกการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการอื่นๆ (ตามความเหมาะสม)	วิปัสสนากัมมัฏฐาน ๒๔ ชั่วโมง

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๖/๒ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในวิปัสสนาสกถา

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในวิปัสสนาสกถา - ความหมายของวิปัสสนา - ความเป็นมาของวิปัสสนาสกถา - วิปัสสนา ๓ - วิปัสสนา ๔ - ธรรมที่เป็นเครื่องถอนวิปัสสนา				วิปัสสนาสกถา ๑๐ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๖/๓ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในส่วนมหาสติปัฏฐานสูตร

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	กิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในมหาสติปัฏฐานสูตร - ความหมายมหาสติปัฏฐาน - การเจริญสติปัฏฐานเพื่อผล ๕ อย่าง - ผู้เจริญสติปัฏฐานพึงประกอบด้วย คุณธรรม ๓ - มหาสติปัฏฐาน ๔ - อานิสงส์การเจริญสติปัฏฐาน ๔				มหาสติปัฏฐานสูตร ๒๔ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	กิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา

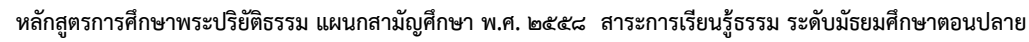
การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๖/๔ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในส่วนคิริมานนทสูตร

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในคิริมานนทสูตร - สัณญา ๑๐ - อารมณ ๑๖ ชั้น ในการเจริญ				คิริมานนทสูตร ๑๖ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
อานาปานสติ				

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

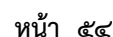
มาตรฐานการเรียนรู้ ๓ ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

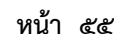
ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๖/๕ รู้และเข้าใจหลักการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นเอก

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักการเขียนเรียงความแก่กระทู้ธรรมชั้นเอก - ความหมายของเรียงความแก่กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก่กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก่กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก่กระทู้ธรรม - กระตุสฤษิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย - ปมาทวรรค หมวดปมาท - ปาปวรรค หมวดบาป - ปุคคลวรรค หมวดบุคคล - ปัญญวรรค หมวดบุญ - มัจจุวรรค หมวดความตาย - วจาวรรค หมวดวาจา - วิริยวรรค หมวดความเพียร - สัทธาวรรค หมวดศรัทธา - ศีลวรรค หมวดศีล - เสวนาวรรค หมวดคบหา				เรียงความแก่กระทู้ธรรมชั้นเอก ๖ ชั่วโมง

[illegible]

[illegible]

การวัดและประเมินผลสาระการเรียนรู้ธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ประเด็นการประเมิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ระดับคุณภาพ			
	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๕/๑ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิจารณ์ส่วนปรมัตถปฏิบัติ	นักเรียนวิเคราะห์ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิจารณ์ส่วน ปรมัตถปฏิบัติได้ ถูกต้องและสมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิจารณ์ส่วน ปรมัตถปฏิบัติได้ ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิจารณ์ส่วน ปรมัตถปฏิบัติได้ บางส่วน และไม่ สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิจารณ์ส่วน ปรมัตถปฏิบัติได้ น้อยและไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๕/๒ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิจารณ์ส่วนสังสารวัฏ	นักเรียนวิเคราะห์ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิจารณ์ส่วน สังสารวัฏได้ถูกต้อง และสมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิจารณ์ส่วน สังสารวัฏได้ถูกต้อง แต่ไม่สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิจารณ์ส่วน สังสารวัฏได้บางส่วน และไม่สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิจารณ์ส่วน สังสารวัฏได้น้อยและ ไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๕/๓ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในสมถ กัมมัฏฐานและพระพุทธคุณ กถา	นักเรียนวิเคราะห์ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน สมถกัมมัฏฐานและ พระพุทธคุณกถาได้ ถูกต้องและสมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน สมถกัมมัฏฐานและ พระพุทธคุณกถาได้ ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน สมถกัมมัฏฐานและ พระพุทธคุณกถาได้ บางส่วน และไม่ สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน สมถกัมมัฏฐานและ พระพุทธคุณกถาได้ น้อยและไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๕/๔ รู้	นักเรียนรู้และเข้าใจ	นักเรียนรู้และเข้าใจ	นักเรียนรู้และเข้าใจ	นักเรียนรู้และเข้าใจ

ประเด็นการประเมิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ระดับคุณภาพ			
	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑
และเข้าใจหลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นเอก	ห ลั ก ก า ร เชื ย น ร ี ย ิง ค ว า ม ก ั ก ะ ร ู้ ธ ร ร ม นั ก ธ ร ร ม ชั น เ อ ก ได้ ถู ก ต้ อ ง แ ล ะ ส ม บู ร ณ์	ห ลั ก ก า ร เชื ย น ร ี ย ิง ค ว า ม ก ั ก ะ ร ู้ ธ ร ร ม นั ก ธ ร ร ม ชั น เ อ ก ได้ ถู ก ต้ อ ง แต่ ไม่ ส ม บู ร ณ์	ห ลั ก ก า ร เชื ย น ร ี ย ิง ค ว า ม ก ั ก ะ ร ู้ ธ ร ร ม นั ก ธ ร ร ม ชั น เ อ ก ได้ บ าง ส ่วน แ ล ะ ไม่ ส ม บู ร ณ์	ห ลั ก ก า ร เชื ย น ร ี ย ิง ค ว า ม ก ั ก ะ ร ู้ ธ ร ร ม นั ก ธ ร ร ม ชั น เ อ ก ได้ น ้อย แ ล ะ ไม่ ส ม บู ร ณ์

การวัดและประเมินผลสารการเรียนรู้ธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ประเด็นการประเมิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	ระดับคุณภาพ			
	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๖/๑ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในวิปัสสนา กัมมัฏฐาน	นั ก ร ี ย น วิ เ ค ร าะ ห์ ห ลั ก ธ ร ร ม ท าว พ ระ พุ ท ธ ศ า ส น า ใน วิ ปั ส ส น า ก ัม ม ั ฐ ฐ า น ได้ ถู ก ต้ อ ง แ ล ะ ส ม บู ร ณ์	นั ก ร ี ย น วิ เ ค ร าะ ห์ ห ลั ก ธ ร ร ม ท าว พ ระ พุ ท ธ ศ า ส น า ใน วิ ปั ส ส น า ก ัม ม ั ฐ ฐ า น ได้ ถู ก ต้ อ ง แต่ ไม่ ส ม บู ร ณ์	นั ก ร ี ย น วิ เ ค ร าะ ห์ ห ลั ก ธ ร ร ม ท าว พ ระ พุ ท ธ ศ า ส น า ใน วิ ปั ส ส น า ก ัม ม ั ฐ ฐ า น ได้ บ าง ส ่วน แ ล ะ ไม่ ส ม บู ร ณ์	นั ก ร ี ย น วิ เ ค ร าะ ห์ ห ลั ก ธ ร ร ม ท าว พ ระ พุ ท ธ ศ า ส น า ใน วิ ปั ส ส น า ก ัม ม ั ฐ ฐ า น ได้ น ้อย แ ล ะ ไม่ ส ม บู ร ณ์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๖/๒ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในวิปัสสนา กถา	นั ก ร ี ย น วิ เ ค ร าะ ห์ ห ลั ก ธ ร ร ม ท าว พ ระ พุ ท ธ ศ า ส น า ใน วิ ปั ล ล า ส ก ถ า ได้ ถู ก ต้ อ ง แ ล ะ ส ม บู ร ณ์	นั ก ร ี ย น วิ เ ค ร าะ ห์ ห ลั ก ธ ร ร ม ท าว พ ระ พุ ท ธ ศ า ส น า ใน วิ ปั ล ล า ส ก ถ า ได้ ถู ก ต้ อ ง แต่ ไม่ ส ม บู ร ณ์	นั ก ร ี ย น วิ เ ค ร าะ ห์ ห ลั ก ธ ร ร ม ท าว พ ระ พุ ท ธ ศ า ส น า ใน วิ ปั ล ล า ส ก ถ า ได้ บ าง ส ่วน แ ล ะ ไม่ ส ม บู ร ณ์	นั ก ร ี ย น วิ เ ค ร าะ ห์ ห ลั ก ธ ร ร ม ท าว พ ระ พุ ท ธ ศ า ส น า ใน วิ ปั ล ล า ส ก ถ า ได้ น ้อย แ ล ะ ไม่ ส ม บู ร ณ์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๖/๓	นั ก ร ี ย น วิ เ ค ร าะ ห์	นั ก ร ี ย น วิ เ ค ร าะ ห์	นั ก ร ี ย น วิ เ ค ร าะ ห์	นั ก ร ี ย น วิ เ ค ร าะ ห์

ประเด็นการประเมิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	ระดับคุณภาพ			
	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑
วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในมหาสติ ปัฏฐานสูตร	หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน มหาสติปัฏฐานสูตร ได้ถูกต้องและ สมบูรณ์	หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน มหาสติปัฏฐานสูตร ได้ถูกต้องแต่ไม่ สมบูรณ์	หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน มหาสติปัฏฐานสูตร ได้บางส่วนและไม่ สมบูรณ์	หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน มหาสติปัฏฐานสูตร ได้น้อยและไม่ สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๖/๔ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในคิริมานน ตสูตร	นักเรียนวิเคราะห์ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน คิริมานนตสูตรได้ ถูกต้องและสมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน คิริมานนตสูตรได้ ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน คิริมานนตสูตรได้ บางส่วนและไม่ สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน คิริมานนตสูตรได้ น้อยและไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๖/๕ รู้และเข้าใจหลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นเอก	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ ธรรมนักธรรมชั้นเอก ได้ถูกต้องและ สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ ธรรมนักธรรมชั้นเอก ได้ถูกต้องแต่ไม่ สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ ธรรมนักธรรมชั้นเอก ได้บางส่วนและไม่ สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ ธรรมนักธรรมชั้นเอก ได้น้อยและไม่ สมบูรณ์

ภาคผนวก

เทคนิควิธีสอนของพระพุทธเจ้า

๑. การทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรม

ทำของยากให้ง่าย ธรรมเป็นเรื่องนามธรรมที่มีเนื้อหาลึกซึ้ง ยากที่จะเข้าใจ ยิ่งเป็นธรรมระดับสูงสุดก็ยิ่งลึกล้ำ คัมภีร์ภาพยิ่งขึ้น.....ความสำเร็จแห่งภารกิจการศึกษาประชาชนส่วนหนึ่ง เพราะพระองค์ทรงใช้เทคนิควิธีการทำของยากให้ง่าย เช่น

๑.๑ การใช้อุปมาอุปไมย วิธีนี้เป็นวิธีทรงใช้บ่อยที่สุดวิธีหนึ่ง เพราะทำให้ผู้ฟังมองเห็นภาพและเข้าใจง่าย โดยไม่ต้องเสียเวลาอธิบายความให้ยืดเยื้อ

๑.๒ ยกนิทานประกอบ เป็นเทคนิคหรือกลวิธีหนึ่งที่พระพุทธองค์ทรงใช้บ่อย

๑.๓ ใช้อุปกรณ์หรือสื่อการสอน เทคนิควิธีสอนด้วยการกระทำของยากให้ง่าย หรือทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรมนอกจากใช้อุปมาอุปไมยและเล่านิทานประกอบแล้ว ยังมีอีกวิธีหนึ่งอันเป็นวิธีที่พระพุทธองค์ทรงใช้มากพอๆ กับสองวิธีข้างต้น คือ การใช้สื่ออุปกรณ์หรือใช้สื่อการสอน

๒. ทำตนเป็นตัวอย่าง

ในแง่ของการสอนอาจแบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ

๒.๑ ทำให้ดู หรือสาธิตให้ดู

๒.๒ ปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง

๓. ใช้ถ้อยคำเหมาะสม

การสอนที่จะประสบความสำเร็จ ผู้สอนจะต้องรู้จักใช้คำ ต้องให้ผู้ฟังรู้สึกได้ว่า ผู้พูดพูดด้วยเมตตาจิต มิใช่พูดด้วยความมุ่งร้าย

๔. เลือกสอนเป็นรายบุคคล

ผู้สอนต้องรู้ว่าคนฟังนั้นต่างภูมิหลังต่างความสนใจ ต่างระดับสติปัญญาการเรียนรู้ เพราะฉะนั้นการเลือกสอนเป็นรายบุคคลจะช่วยให้การสอนประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ถ้าทำได้ก็ควรใช้วิธีนี้ แม้จะสอนเป็นกลุ่มก็ต้องเอาใจใส่นักเรียนที่มีปัญหาเป็นรายบุคคลให้ได้

๕. รู้จักจังหวะและโอกาส

ดูความพร้อมของผู้เรียน รู้จักคอยจังหวะอันเหมาะสม ถ้าผู้เรียนไม่พร้อมก็เหนื่อยเปล่า

๖. ยืดหยุ่นในการใช้เทคนิควิธี

เทคนิควิธีบางอย่างใช้ได้ผลในวันนี้ ต่อไปวันข้างหน้าอาจใช้ไม่ได้ก็ได้ จึงควรยืดหยุ่นวิธีการ

๗. การเสริมแรง

มีคำพุทธสรรเสริญพระพุทธเจ้าว่า “ทรงชมคนที่ควรชม ตำหนิคนที่ควรตำหนิ” การชมเป็นการยอมรับความสามารถหรือให้กำลังใจให้ทำอย่างนั้นยิ่งขึ้นไป การตำหนิเป็นการตักเตือนมิให้ประพฤตินั้นอีกต่อไป

หลักสำคัญที่ครูผู้สอนควรทราบ

หลักสำคัญคือหลักการใหญ่ๆ ของการสอนไม่ว่าจะสอนเรื่องอะไรก็มีอยู่ ๓ หลัก คือ

๑. หลักเกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน
๒. หลักเกี่ยวกับตัวผู้เรียน
๓. หลักเกี่ยวกับตัวการสอน

ก. เกี่ยวกับเนื้อหา

คนจะสอนคนอื่นต้องรู้ว่าเขาเรื่องอะไรมาสอนเขาเสียก่อน ไม่ใช่คิดแต่วิธีการสอนว่าจะสอนอย่างไร ต้องคิดก่อนว่า เขาเอาอะไรไปสอนเขา พระพุทธเจ้าแนะนำว่าผู้สอนต้องคำนึงเสมอว่า ต้องสอนสิ่งที่รู้เห็นหรือเข้าใจง่ายไปหาสิ่งที่เข้าใจยาก

๑. สอนเนื้อหาที่ลุ่มลึกลงไปตามลำดับ
๒. สอนด้วยของจริง
๓. สอนตรงตามเนื้อหา
๔. สอนมีเหตุผล
๕. สอนเท่าที่จำเป็นจะต้องรู้
๖. สอนสิ่งที่มีความหมายและเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน

ข. เกี่ยวกับตัวผู้เรียน

๑. พุทธองค์จะทรงสอนใคร ทรงดูบุคคลผู้รับการสอนหรือผู้เรียนก่อนว่าบุคคลนั้นๆ เป็นคนประเภทใด มีพื้นความรู้ ความเข้าใจหรือความพร้อมแค่ไหนและควรจะสอนอะไร แค่นั้น

๒. นอกจากดูความแตกต่างของผู้เรียนแล้ว ยังต้องดูความพร้อมของผู้เรียนด้วย
๓. สอนให้ผู้เรียนทำด้วยตนเอง
๔. ผู้เรียนจะต้องมีบทบาทพร้อมด้วย
๕. ครูต้องเอาใจใส่ผู้เรียนที่มีปัญหาเป็นพิเศษ

ค. เกี่ยวกับตัวการสอน

๑. สร้างความสนใจในการสอนคนนั้น (การนำเข้าสู่บทเรียน)
๒. สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ปลอดภัย
๓. มุ่งสอนเนื้อหา มุ่งให้ผู้ฟังเกิดความรู้ความเข้าใจและเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดี
๔. ตั้งใจสอน สอนโดยเคารพ ถือว่างานสอนเป็นงานสำคัญ
๕. ใช้ภาษาเหมาะสม ผู้สอนคนอื่นควรมีความสามารถในการสื่อสาร ใช้คำพูดที่ถูกต้องและเหมาะสมกับ

บุคคลและสถานการณ์

หลักการสอนแนวพุทธวิธี

พระพุทธเจ้านั้นทรงเป็นพระบรมครู ยอดครูของผู้สอน พระองค์ทรงมีหลักการในการสอนมากมายหลายหลักการ เรียกว่า “หลัก ๔ ส” คือ

๑. สันตัสสนา อธิบายในเห็นชัดแจ้ง เหมือนจูงมือให้มาด้วยตา
 ๒. สมาทปนา ชักจูงให้เห็นจริงเห็นจังตาม ชวนให้คล้อยตาม จนยอมรับเอาไปปฏิบัติ
 ๓. สมุตเตชนา รู้ใจเกิดความกล้าหาญ มีกำลังใจ มั่นใจว่าทำได้ไม่วันไหนต่ออุปสรรคที่มีมา
 ๔. สัมปหังสนา มีวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้ฟังร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อ เปี่ยมล้นไปด้วยความหวัง
- สรุปหลักการทั่วไปของการสอน คือ แจ่มแจ้ง-จูงใจ-หาญกล้า-ร่าเริง

หลักการสอนพุทธวิธีแบบสนทนา (สากัจฉา หรือธรรมสากัจฉา)

เป็นวิธีที่ทรงใช้บ่อยที่สุด พระองค์ชอบใช้วิธีนี้อาจเป็นด้วยว่าผู้ฟังได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นทำให้การเรียนการสอนสนุกไม่รู้สีกว่าตนกำลัง “เรียน” หรือกำลัง “ถูกสอน” แต่จะรู้สีกว่าตนกำลังสนทนาปราศรัยกับพระพุทธองค์อย่างสนุกสนาน

หลักการสอนพุทธวิธีแบบตอบปัญหา (ปุจฉา-วิสัชนา)

ผู้ถามปัญหาอาจถามด้วยจุดประสงค์หลายอย่าง เช่น

๑. บางคนถามเพื่อต้องการคำตอบในเรื่องที่สงสัยมานาน
๒. บางคนถามเพื่อลองภูมิว่าคนตอบรู้หรือไม่
๓. บางคนถามเพื่อข่มหรือปราบให้ผู้ตอบอับอาย
๔. บางคนถามเพื่อเทียบเคียงกับความเชื่อหรือคำสอนในลัทธิศาสนาของตน

พระพุทธองค์ตรัสรู้ว่าการตอบปัญหาใดๆ ต้องดูลักษณะของปัญหาและเลือกวิธีตอบให้ถูกต้องเหมาะสมพระองค์จำแนกประเภทของปัญหาไว้ ๔ ประการ คือ

๑. ปัญหาบางอย่างต้องตอบตรงไปตรงมา
๒. ปัญหาบางอย่างต้องย้อนถามก่อนจึงตอบ
๓. ปัญหาบางอย่างต้องแยกความตอบ
๔. ปัญหาบางอย่างต้องตัดบทไปเลยไม่ตอบ

วิธีคิดแบบอริยสัจจ์/คิดแบบแก้ปัญหา

เป็นการคิดแบบแก้ปัญหาเรียกว่า “วิธีแห่งความดับทุกข์” จัดเป็นวิธีคิดแบบหลักอย่างหนึ่งเป็นวิธีคิดตามเหตุและผลหรือเป็นไปตามเหตุและผล สืบสาวจากผลไปหาเหตุแล้วแก้ไขและทำการที่ต้นเหตุ จัดเป็น ๒ คู่ คือ

คู่ที่ ๑ ทุกข์เป็นผล เป็นตัวปัญหา เป็นสถานการณ์ที่ประสบ ซึ่งไม่ต้องการ

สมุทัยเป็นเหตุ เป็นที่มาของปัญหา เป็นจุดที่จะต้องกำจัดหรือแก้ไข จึงจะพ้นจากปัญหาได้

คู่ที่ ๒ นิโรธเป็นผล เป็นภาวะสิ้นปัญหา เป็นจุดหมายซึ่งต้องการจะเข้าถึง

มรรคเป็นเหตุ เป็นวิธีการ เป็นข้อปฏิบัติที่ต้องกระทำให้ในการแก้ไขสาเหตุ เพื่อบรรลุจุดหมายคือภาวะสิ้นปัญหาอันได้แก่ความดับทุกข์

กระบวนการจัดกิจกรรมเรียนรู้

แบบพุทธวิธี ๙ อย่าง

๑. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบอุปมา-อุปไมย (การเปรียบเทียบ)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- เปรียบเทียบนามธรรมกับรูปธรรมให้ผู้เรียนเห็นชัดเจน ครูผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วม
- ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นามธรรมกับรูปธรรม

ขั้นฝึก

- ยกตัวอย่างสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม
- ผู้เรียนแต่ละรูปหรือแต่ละกลุ่มร่วมอภิปรายหรือนำเสนอสิ่งที่เป็นนามธรรมหรือรูปธรรม
- หาข้อสรุปเกี่ยวกับเนื้อหาที่เป็นนามธรรม-รูปธรรม

ขั้นประยุกต์

- ค้นคว้าสิ่งที่เป็นนามธรรมกับรูปธรรมในเนื้อหาอื่น ๆ นอกเหนือจากเนื้อหาที่กำหนดให้

๒. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบปุจฉา-วิสัชนา (การถาม-ตอบ)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- การทำหน้าที่เป็นผู้ถาม-ตอบที่ถูกต้องเหมาะสมแก่กาลเทศะ
- วิธีถาม-ตอบ (ตอบทันทีเมื่อมีผู้ถาม, ตอบแบบมีเงื่อนไข, ย้อนถามผู้ถามก่อนแล้วจึงตอบ, นิ่งเสียไม่ตอบ เป็นต้น)

ขั้นฝึก

- ตัวอย่างการถาม-ตอบ
- ถาม-ตอบแบบคนต่อคน, ถาม-ตอบแบบกลุ่มต่อกลุ่ม, ถาม-ตอบแบบกลุ่มต่อคน เป็นต้น
- หาข้อสรุปเนื้อหาที่เกี่ยวกับการถาม-ตอบ

ขั้นประยุกต์

- ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากเนื้อหาที่กำหนดไว้ในแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบธรรมสากัจฉา (การสนทนา)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- ครูผู้สอนเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือจำลองสถานการณ์

ขั้นฝึก

- ผู้เรียน/ครูผู้สอน-อภิปรายในประเด็นที่เป็นปัญหา หัวข้อ หรือสถานการณ์ ตามเนื้อหาที่กำหนด
- หาข้อสรุปในประเด็นที่เป็นปัญหา หัวข้อ หรือสถานการณ์จากการสนทนาอภิปราย

ขั้นประยุกต์

- ศึกษาเพิ่มเติมการสนทนา-อภิปรายของบุคคล, กลุ่มคน, ละคร, องค์กร ฯลฯ

๔. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบอริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป)

ขั้นสืบค้น (ทุกข์)

- กำหนดปัญหา, ที่มาของปัญหา, การเกิดปัญหา (ตามเนื้อหาที่กำหนด)

ขั้นเชื่อมโยง (สมุทัย)

- ตั้งสมมุติฐาน, การอนุมาน, การคาดคะเน, ความน่าจะเป็น, ปัจจัยเสี่ยง

ขั้นฝึก (นิโรธ)

- ทดลอง, เก็บข้อมูล
- วิเคราะห์, สรุปผล

ขั้นประยุกต์ (มรรค)

- การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งอื่น ๆ นอกเหนือจากเนื้อหาที่เรียนรู้

๕. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหาถูกต้อง)

ขั้นสืบค้น (ศีล)

- สร้างความมีระเบียบวินัย ความมีศรัทธา ความตระหนัก ความเข้าใจให้กับผู้เรียนพร้อมที่จะเรียน

ขั้นเชื่อมโยง (สมาธิ)

- ให้ผู้เรียนรวมพลังจิตใจ ความคิดอันแน่วแน่ในการตั้งใจฟัง ตั้งใจดู ตั้งใจจดจำและเห็นความสำคัญต่อเนื้อหาที่จะนำเสนอ

ขั้นฝึก (ปัญญา)

- ใช้สมาธิ จิตใจอันแน่วแน่ทำความเข้าใจกับปัญหา
- ค้นหาสาเหตุที่มาที่ไปของปัญหา
- แก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องและถูกวิธี

ขั้นประยุกต์ (ปัญญา)

- ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้, เกิดปัญญาและมีโน้ตชนในเรื่งนั้นๆ ถูกต้อง

๖. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบพหุสูตร (ฟังมากๆ, เขียนมากๆ, ถาถามมากๆ, คิดวิเคราะห์มากๆ)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง (การสร้างศรัทธา)

- การจัดบรรยากาศในการนำเข้าสู่บทเรียน
- การสร้างแรงจูงใจในการนำเข้าสู่บทเรียน
- บุคลิกภาพตลอดถึงการวางตัวที่เหมาะสมของผู้สอน
- การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

ขั้นฝึก (การฝึกทักษะ)

- กิจกรรมกลุ่ม/รายบุคคล
- การปฏิบัติ/การนำเสนอ/การแสดงออก
- ฝึกการเขียน, การฟัง, การถาม, และการคิดวิเคราะห์

ขั้นประยุกต์ (การประเมิน)

- การประเมินตนเอง
- การประเมินของกัลยาณมิตร
- การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและการนำไปประยุกต์ใช้

๗. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (การทำไว้ในใจโดยแยกกาย, การใช้ความคิดถูกวิธี)

แบบที่ ๑

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- ผู้เรียนรู้จักคิด คิดเป็น คิดอย่างมีระบบ
- ผู้เรียนรู้จักมอง รู้จักพิจารณา ไตร่ตรอง วิเคราะห์ สังเคราะห์

ขั้นฝึก

- ฝึกการคิดหาเหตุผล
- ฝึกการสืบค้นถึงต้นเค้า
- ฝึกการสืบสาวให้ตลอดสาย
- ฝึกการแยกแยะสิ่งนั้นๆ ปัญหาอันนั้นๆ ตามสภาวะแห่งเหตุและปัจจัย

ขั้นประยุกต์

- ผู้เรียนนำการใช้ความคิดอย่างถูกวิธีไปประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ปัจจุบัน

๘. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (สร้างศรัทธาและวิธีคิดให้กับผู้เรียน)

แบบที่ ๒

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- ครูผู้สอนสร้างเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน
- ครูผู้สอนเสนอปัญหาที่เป็นสาระสำคัญ, หัวเรื่อง
- ครูผู้สอนแนะแหล่งวิทยาการ, แหล่งข้อมูล

ขั้นฝึก

- ผู้เรียนฝึกการรวบรวมข้อมูล
- ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้เกิดกระบวนการคิดแก่ผู้เรียน เช่น คิดสืบค้นต้นเค้า, คิดสืบสาวตลอดสาย, คิดสืบค้นต้นปลาย, และคิดโยงสายสัมพันธ์
- ฝึกการสรุปประเด็น เปรียบเทียบ ประเมินค่า โดยวิธีอภิปราย ทดลอง ทดสอบ
- ดำเนินการเลือกและตัดสินใจ
- กิจกรรมฝึกปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ผลการเลือกและตัดสินใจ

ขั้นประยุกต์

- สังเกตวิธีการปฏิบัติ ตรวจสอบ ปรับปรุง
- อภิปรายและสอกลถาม
- สรุปบทเรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- วัดและประเมินผลตามสภาพจริง

๙. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบอธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอาใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อนนำไปใช้)

ขั้นสืบค้น (ฉันทะ)

- สร้างความพอใจและความสำคัญต่อสิ่งที่เรียนรู้ และสิ่งที่ได้รับ

ขั้นเชื่อมโยง (วิริยะ)

- พังให้หมด จดให้มาก ปากต้องไว ใจต้องคิด (หัวใจบัณฑิต สุ จิ ปุ ลิ)

ขั้นฝึก (จิตตะ)

- มุ่งมั่น โดยฝึกฟังมากๆ ฝึกคิดมากๆ ฝึกถามมากๆ และฝึกเขียนมากๆ

ขั้นประยุกต์ (วิมังสา)

- พิจารณา ไตร่ตรอง แยกแยะ อธิบาย นำเสนอ และประยุกต์ใช้

การนิยามศัพท์ขั้นตอน/กระบวนการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธี

สืบค้น	หมายถึง สืบสาวราวเรื่อง, ค้นหาให้ได้เรื่อง
เชื่อมโยง	หมายถึง ทำให้ติดเป็นเนื้อเดียวกัน, ทำให้ประสานกัน
ฝึก	หมายถึง ทำ เช่นบอก, แสดง, หรือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจจนเป็นหรือมีความชำนาญ
ประยุกต์	หมายถึง นำความรู้ในวิทยาการต่างๆ มาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์

สารและมาตรฐานการเรียนรู้พระพุทธศาสนา (ธรรม พุทธประวัติ วินัย)
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สารและมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

- มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
- มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และดำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สารและมาตรฐานการเรียนรู้ ที่ขอปรับและเพิ่มเป็น...

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

- มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (ใช้เป็นมาตรฐานสาระการเรียนรู้ธรรม, ภาระธรรม)
- มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี และดำรงรักษาพระพุทธศาสนา (ใช้เป็นมาตรฐานสาระการเรียนรู้พุทธประวัติ, ศาสนพิธี)
- มาตรฐาน ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ใช้เป็นมาตรฐานสาระการเรียนรู้วินัย, พระราชบัญญัติคณะสงฆ์)

ขอบข่ายเนื้อหาสาระการเรียนรู้ธรรม

ในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

สารการเรียนรู้ธรรม, กระทำธรรม

รหัส ม.๑ ส๒๑๒๑๑, ส๒๑๒๑๒ ม.๒ ส๒๒๒๑๑, ส๒๒๒๑๒ ม.๓ ส๒๓๒๑๑, ส๒๓๒๑๒

รหัส ม.๔ ส๒๑๒๑๑, ส๒๑๒๑๒ ม.๕ ส๒๒๒๑๑, ส๒๒๒๑๒ ม.๖ ส๒๓๒๑๑, ส๒๓๒๑๒

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมชั้นตรี	เนื้อหาหนักธรรมชั้นโท	เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก
ศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ ----- ธรรม : ธรรมวิภาค ทุกะ หมวด ๒ - ธรรมมีอุปการะมาก ๒ - ธรรมเป็นโลกบาล ๒ - ธรรมอันทำให้งาม ๒ - บุคคลหาได้ยาก ๒ ติกะ หมวด ๓ - รตนะ ๓ - คุณของรตนะ ๓ - อาการที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ๓	ศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ ----- ธรรม : ธรรมวิภาค ทสกะ หมวด ๑๐ - อกุศลกรรมบถ ๑๐ - กุศลกรรมบถ ๑๐ - บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ - ธรรมที่บรรพชิตควรพิจารณาเนื่องๆ ๑๐ อย่าง พิจารณาเนื่องๆ ๑๐ อย่าง - นาถกรรมธรรม ๑๐ - กถาวัตถุ ๑๐ - อนุสสติ ๑๐ ปภินิหาร หมวดเบ็ดเตล็ด	ศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ ----- ธรรม : ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทุกะ หมวด ๒ - พระอริยบุคคล ๒ - กัมมัญฐาน ๒ - กาม ๒ - ทิณฐิ ๒ - เทศนา ๒ - ธรรม ๒ (๑) - ธรรม ๒ (๒) - ธรรม ๒ (๓) - นิพพาน ๒	ศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ ----- ธรรม : ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ฉิกกะ หมวด ๖ - อภิญา ๖ - อภิฐาน ๖ - จริต ๖ - ธรรมคุณ ๖ - ปิยรูป สาทรูป หมวดละหก ๑๐ หมวด - สวรรค์ ๖ สัตตกะ หมวด ๗ - อนุสัย ๗	ศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ ----- ธรรม : ธรรมวิจารณ์ ส่วนปรมัตถปฏิบัติ ๑. นิพพิทา ความหน่าย ๒. วิราคะ ความสิ้นกำหนด ๓. วิมุตติ ความหลุดพ้น ๔. วิสุทธิ ความหมดจด ๕. สันติ ความสงบ ๖. นิพพาน ความดับทุกข์ ส่วนสังสารวัฏ คติ ๒ ๑. ทุกคติ	ศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ ----- ธรรม : ธรรมวิจารณ์ วิปัสสนากัมมัญฐาน - ความหมายของวิปัสสนา - ผู้เจริญวิปัสสนากัมมัญฐานพึงรู้จักธรรม ๓ - ลักษณะ กิจ ผล เหตุและวิภาคของวิปัสสนา - วิธีเจริญวิปัสสนา (ตามนัยพระบาลี) - วิธีเจริญวิปัสสนา (ตามนัยอรรถกถา)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมชั้นตรี		เนื้อหาหนักธรรมชั้นโท		เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	
- โอวาทของพระพุทธเจ้า ๓ - ทุจจิต ๓ - สุจจิต ๓ - อกุศลมูล ๓ - กุศลมูล ๓ - สัมปยุตตปิฎก ๓ - อปัณณกปฏิบัติ ๓ - บุญกิริยาวัตถุ ๓ - สามัญลักษณะ ๓ จตุกกะ หมวด ๔ - วุฑฒิ ๔ - จักร ๔ - อคติ ๔ - อันตรายของพระภิกษุสามเณรผู้บวชใหม่ ๔ - ปธาน ๔ - อธิษฐานธรรม ๔ - อิทธิบาท ๔ - ควรทำความไม่ประมาทในที่ ๔ สถาน - ควรทำความไม่ประมาทในที่ ๔ สถาน (อีกอย่างหนึ่ง) - ปาริสุทธิศีล ๔ - อารักขกัมมัฏฐาน ๔	- อุปกิเลส ๑๖ - โพธิปักขิยธรรม ๓๗ ศึกษาหลักธรรม : คติปฏิบัติ ดังนี้ จตุกกะ หมวด ๔ - กรรมกิเลส ๔ - อบายมุข ๔ - ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ๔ - สัมปรายิกัตถประโยชน์ ๔ - มิตตปฏิรูป ๔ - มิตรแท้ ๔ - สังคหวัตถุ ๔ - สุขของคฤหัสถ์ ๔ - ความปรารถนาที่สมหวังได้โดยยาก ๔ - ธรรมเป็นเหตุให้สมหมาย ๔ - ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่ไม่ได้นานเพราะสถาน ๔ - ฆราวาสธรรม ๔ ปัญจกะ หมวด ๕ - ประโยชน์เกิดแต่การถือเอาโภคทรัพย์ ๕ - เบญจศีล - มิจฉาวนิชชา ๕	- บุชา ๒ - ปฏิสันถาร ๒ - ปริเยสนา ๒ - ปาพจน์ ๒ - รูป ๒ - วิมุตติ ๒ - สังขาร ๒ - สมาธิ ๒ - สุข ๒ - สุข ๒ (อีกนัยหนึ่ง) - สุทธิ ๒ ติกะ หมวด ๓ - อกุศลวิตก ๓ - กุศลวิตก ๓ - อักคิ ๓ - อัตถะ ๓ - อธิปเตยยะ ๓ - อนุตตริยะ ๓ - อภิสังขาร ๓ - อาสวะ ๓ - กรรม ๓ - ทวาร ๓ - ญาณ ๓ - ญาณ ๓ (อีกนัยหนึ่ง)	- เมถุนสังโยค ๗ - วิญญานฐิติ ๗ - วิสุทธิ ๗ อัฐกะ หมวด ๘ - อริยบุคคล ๘ - อวิชา ๘ - วิชา ๘ - สมาบัติ ๘ นวกะ หมวด ๙ - อนุปพพิหาร ๙ - พุทธคุณ ๙ - โลกุตตรธรรม ๙ - วิปัสสนาญาณ ๙ - สังฆคุณ ๙ - สัตตवास ๙ ทสกะ หมวด ๑๐ - อันตคาทิกทิกฐิติ ๑๐ - ทศพลญาณ ๑๐ - บารมี ๑๐ - มิจฉัตตะ ๑๐ - สัมมัตตะ ๑๐ - สังโยชน์ ๑๐ - สัญญา ๑๐ - สัทธรรม ๑๐	๒. สุกติ สมถกัมมัฏฐานและพระพุทธรูปคุณกถา - ความหมายของกัมมัฏฐาน - ความสำคัญของกัมมัฏฐาน - ความหมายของสมถกัมมัฏฐาน - ความหมายของสมถภาวนา - เหตุที่ต้องฝึกอบรมจิตให้เป็นสมาธิ ๑. หัวใจสมถกัมมัฏฐาน - นิ वर्ณ ๕ - หัวใจสมถกัมมัฏฐานแก่นิ वर्ณครอบงำ - นิ वर्ณ ๕ สงเคราะห์เข้าในจิต - กัมมัฏฐานอันเป็นที่สบาย - ฌาน ๒ - ความหมายขององค์ธรรมในรูปฌาน ๔ - องค์ฌานที่เป็นคู่ปรับกับนิ वर्ณ ๕ ๒. สมถภาวนา	- ปัจจเวกชนญาณ ๕ - อานิสส์การเจริญวิปัสสนา วิปัสสากถา - ความหมายของวิปัสสากถา - ความเป็นมาของวิปัสสากถา - วิปัสสากถา ๓ - วิปัสสากถา ๔ - ธรรมที่เป็นเครื่องถอนวิปัสสากถา มหาสติปัฏฐานสูตร - ความหมายมหาสติปัฏฐาน - การเจริญสติปัฏฐานเพื่อผล ๕ อย่าง - ผู้เจริญสติปัฏฐานพึงประกอบด้วยคุณธรรม ๓ - มหาสติปัฏฐาน ๔ - อานิสส์การเจริญสติปัฏฐาน ๔ คิริमानทสูตร - สัญญา ๑๐ - อารมณ ๑๖ ชั้น ในการเจริญอานาปานสติ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมชั้นตรี		เนื้อหาหนักธรรมชั้นโท		เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	
- พรหมวิหาร ๔ - สติปัฏฐาน ๔ - ธาตุกัมมัญฐาน ๔ - อริยสัจ ๔ ปัญจกะ หมวด ๕ - อนันตริยกรรม ๕ - อภินิหารปัจเจกชน ๕ - เวสัชชกรณธรรม ๕ - องค์แห่งภิกษุขุขใหม่ ๕ - องค์แห่งธรรมกถึก ๕ - อัมมัสสวนานิสงส์ ๕ - พละ ๕ - นิรณ ๕ - ขันธ ๕ ฉักกะ หมวด ๖ - คารวะ ๖ - สาราณียธรรม ๖ - आयตนะภายใน ๖ - आयตนะภายนอก ๖ - วิญญาน ๖ - ผัสสะ ๖ - เวทนา ๖ - ธาตุ ๖ ลัตตะกะ หมวด ๗	- สมบัติของอุบาสก ๕ ฉักกะ หมวด ๖ - ทิศ ๖ - อบายมุข ๖ เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นตรี - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - กระตุ้สุภาษิตที่ควรท่องจำประกอบด้วย - อัมมวรรค หมวดธรรม - ปกิณณวรรค หมวด - เบ็ดเตล็ด - ปัญญาวรรค หมวดปัญญา	- ตัณหา ๓ - ทิฏฐิ ๓ - เทพ ๓ - ธรรมนิยาม ๓ - นิमित ๓ - ภาวนา ๓ - ปริญญา ๓ - ปหาน ๓ - ปาฏิหาริยะ ๓ - ปิฎก ๓ - พุทธจริยา ๓ - ภพ ๓ - โลก ๓ - โลก ๓ (อีกนัยหนึ่ง) - วัฏฏะ ๓ - วิชชา ๓ - วิโมกข์ ๓ - สมาธิ ๓ - วิเวก ๓ - สังขตลักษณะ ๓ - สังขาร ๓ - สัทธรรม ๓ - สมบัติ ๓ - ลีลา ๓	เอกาทสกะ หมวด ๑๑ - ปัจจัยการ ๑๑ ทวาทสกะ หมวด ๑๒ - กรรม ๑๒ เตรสกะ หมวด ๑๓ - ชุติ ๑๓ ปณณสกะ หมวด ๑๕ - จริยะ ๑๕ เรียงความแก้กระทู้ธรรมโท - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - กระตุ้สุภาษิตที่ควรท่องจำประกอบด้วย - ปมาทวรรค หมวดประมาณ	- ธรรมอันเป็นที่ตั้งของอารมณ์สมถภาวนา - สติปัฏฐาน ๔ - อารมณ์สมถกัมมัญฐาน ๔๐ - จริต ๖ - กัมมัญฐานอันเป็นที่สบายแก่จิต - นิमित ๓ - การเจริญสมถกัมมัญฐาน ๓ ระดับ - สมาธิ ๓ ระดับ - ฌานสมาบัติ ๒ - ประโยชน์ของการเจริญสมถภาวนา ๓. พระพุทธคุณกถา - พระพุทธคุณส่วนอดีตสมบัติ - พระพุทธคุณส่วนปรินิพพาน - ความหมายของพระพุทธคุณกถา - พระพุทธคุณโดยย่อ ๒	เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักเรียนชั้นเอก - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - กระตุ้สุภาษิตที่ควรท่องจำประกอบด้วย - ปมาทวรรค หมวดประมาณ - ปาปวรรค หมวดบาป - ปุคควรรค หมวดบุคคล - ปุญญวรรค หมวดบุญ - มัจจุวรรค หมวดความตาย - วาจาวรรค หมวดวาจา - วิริยวรรค หมวดความเพียร - สัททวรรค หมวดศรัทธา - สีลวรรค หมวดศีล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมชั้นตรี		เนื้อหาหนักธรรมชั้นโท		เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	
- อปริหานิยธรรม ๗ - อริยทรัพย์ ๗ - สัมปยุตธรรม ๗ - สัมปยุตธรรม ๗ (อีกอย่างหนึ่ง) - โพชฌงค์ ๗ อัฐกัฏะ หมวด ๘ - โลกธรรม ๘ - ลักษณะตัดสินธรรมวินัย ๘ - มรรค ๘ นวกะ หมวด ๙ - มละ คือ มลทิน ๙ เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นตรี - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม	ปมาทวรรค หมวดประมาณ ปาปวรรค หมวดบาป ปุญญวรรค หมวดบุญ วาจาวรรค หมวดวาจา สังขวรรค หมวดความสตัย สติวรรค หมวดสติ สีลวรรค หมวดศีล	- โสดาบัน ๓ จตุกกะ หมวด ๔ - อบาย ๔ - อปัสเสนธรรม ๔ - อัปมัญญา ๔ - พระอรหันต์ ๔ - พระอริยบุคคล ๔ - อริยวงศ์ ๔ - อรูป ๔ - อวิชา ๔ - อาหาร ๔ - อุปาทาน ๔ - โอชะ ๔ - กิจในอริยสัจ ๔ - ฌาน ๔ - ทักขิณาวิสูทธิ ๔ - ธรรมสมาทาน ๔ - พุทธบริษัท ๔ - พุทธบริษัท ๔ (อีกอย่างหนึ่ง) - บุคคล ๔ - ปฏิปทา ๔ - ปฏิสัมภิยา ๔ - ภูมิ ๔	ปาปวรรค หมวดบาป ปุคคลวรรค หมวดบุคคล ปุญญวรรค หมวดบุญ มัจจุวรรค หมวดความตาย วาจาวรรค หมวดวาจา วิริยวรรค หมวดความเพียร สัทธาวรรค หมวดศรัทธา สีลวรรค หมวดศีล เสวนาวรรค หมวดคบหา	- พระพุทธรูป ๓ - พระพุทธรูปโดยย่อ ๒ (อีกนัยหนึ่ง) - พระพุทธรูป ๙ - อธิบายพระพุทธรูป - บทว่า อรหันต์ - อธิบายพระพุทธรูป - บทว่า สมมาสมพุทโธ - อธิบายพระพุทธรูป - บทว่า - วิชชาจรณสมปนโน - อธิบายพระพุทธรูป - บทว่า สุกโต - อธิบายพระพุทธรูป - บทว่า โลกวิทู - อธิบายพระพุทธรูป - บทว่า อนุตตโร - ปุริสทมมสารถิ - อธิบายพระพุทธรูป - บทว่า สดธา - เทวมนุสสานัน - อธิบายพระพุทธรูป - บทว่า พุทโธ - อธิบายพระพุทธรูป	เสวนาวรรค หมวดคบหา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมชั้นตรี		เนื้อหาหนักธรรมชั้นโท		เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	
- ตัวอย่างการแต่งเรียงความ - แกักระทุ้ธรรม - กระทุ้สุภาษิตที่ควรท่องจำ - ประกอบด้วย - อัตตวรรค หมวดตน - อปปมาทวรรค หมวดไม่ - ประมาท - กัมมวรรค หมวดกรรม - กิเลสวรรค หมวดกิเลส - โกธวรรค หมวดโกรธ - ขันติวรรค หมวดอดทน - จิตตวรรค หมวดจิต - ขยวรรค หมวดชนะ - ทานวรรค หมวดทาน - ทุกขวรรค หมวดทุกข์		- มรรค ๔ - ผล ๔ - โยนิ ๔ - วรรณะ ๔ - วิบัติ ๔ - ปัญจะ หมวด ๕ - อนุพุทฺธิกา ๕ - กามคุณ ๕ - จักขุ ๕ - ธรรมชั้น ๕ - ปิติ ๕ - มัจฉริยะ ๕ - มาร ๕ - วิญญาน ๕ - วิมุตติ ๕ - เวทนา ๕ - สังวร ๕ - สุททาวาส ๕ - พระอนาคามี ๕ - เรียงความแก้กระทุ้ธรรม - นักธรรมชั้นโท - ความหมายของเรียงความ - แกักระทุ้ธรรม		บทว่า ภควา เรียงความแก้กระทุ้ธรรม นักธรรมชั้นเอก - ความหมายของเรียงความ - แกักระทุ้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทุ้ - ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทุ้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทุ้ - ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความ - แกักระทุ้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความ - แกักระทุ้ธรรม - กระทุ้สุภาษิตที่ควรท่องจำ - ประกอบด้วย - อัตตวรรค หมวดตน - อปปมาทวรรค หมวดไม่ - ประมาท - กัมมวรรค หมวดกรรม - กิเลสวรรค หมวดกิเลส - ขันติวรรค หมวดอดทน - จิตตวรรค หมวดจิต	

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมชั้นตรี		เนื้อหาหนักธรรมชั้นโท		เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	
		- ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - กระตู่สุภาษิตที่ควรท่องจำประกอบด้วย - อัตตวรรค หมวดตน - อัปมาทวรรค หมวดไม่ประมาท - กัมมวรรค หมวดกรรม - กิเลสวรรค หมวดกิเลส - ขันตีวรรค หมวดอดทน - จิตตวรรค หมวดจิต - ทานวรรค หมวดทาน - อัมมวรรค หมวดธรรม - ปณิณณวรรค หมวด - เบ็ดเตล็ด - ปัญญาวรรค หมวดปัญญา		ทานวรรค หมวดทาน อัมมวรรค หมวดธรรม ปณิณณวรรค หมวด เบ็ดเตล็ด ปัญญาวรรค หมวดปัญญา	

คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ที่ ๗๘๔ / ๒๕๕๘

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานยกร่างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา

โดยที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อให้สถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนได้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

ดังนั้น เพื่อให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้มีแนวการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สาระการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนาทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามมาตรฐานของหลักสูตรและสอดคล้องกับหลักการที่ประกาศไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงแต่งตั้งคณะทำงานยกร่างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา โดยมีองค์ประกอบและหน้าที่ ดังนี้

๑. พระราชวรมนู	ที่ปรึกษา
๒. พระราชวัชรภรณ์	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๓	
๓. พระครูสุนทรพิมลศีล	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕	
๔. พระครูปริยัติวิราภรณ์	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๙	
๕. พระครูสุวรรณสรานุกิจ	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๐	
๖. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	ที่ปรึกษา
๗. รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
(นายชยพล พงษ์สีดา)	ประธานคณะทำงาน

๘. ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา	รองประธานคณะกรรมการ
๙. พระมหาอินสอน คุณวุฑโฒ	คณะกรรมการ
๑๐. พระมหาสมเกียรติ สิริอรุโณ	คณะกรรมการ
๑๑. พระมหาธีรวัฒน์ ธีรวุฒนเมธี, ดร.	คณะกรรมการ
๑๒. พระปลัดณรงค์ธรรม กตธมโม	คณะกรรมการ
	/๑๓. นายบุญเชิด...
๑๓. นายบุญเชิด กิตติธรางกูร	คณะกรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนนทบุรี	
๑๔. นายประดับ โพธิกาญจนวัตร	คณะกรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรสงคราม	
๑๕. ผู้อำนวยการกลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม บาลี	คณะกรรมการ
๑๖. ผู้อำนวยการกลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	คณะกรรมการและเลขานุการ
๑๗. นางพรเพ็ญ กิตติธรางกูร	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๘. นายเดชา ละลีย์	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๙. นายเกรียงไกร ทองแจ้น	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. นายชำนาญศิลป์ ก้อนแสนไชย	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. นายวัฒนา ขำทอง	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการฯ มีหน้าที่ประชุมพิจารณาศึกษาวิเคราะห์ จัดทำร่างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มสารการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา ให้สอดคล้องกับบริบทของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และดำเนินการจัดพิมพ์หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มสารการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา เผยแพร่แก่ผู้เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จในปีการศึกษา ๒๕๕๙

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘

(นายพนม ศรีศิลป์)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ